BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ SAYI: 224 23 TEMMUZ 1979 7.5 LIRA

Suçlu çember içinde!

SENDİKAL BİRLİK İÇİN SENDİKAL DEMOKRASİ

Filistin halkının temsilcisi FKÖ'ye

Hoşgeldin!

"Filistin Devriminin Kartalları" adını taşıyan bir örgüt üyesi oldukları öne sürülen dört kişi tarafından önceki hafta cuma günü Ankara'daki Mısır Büyükelçiliği'nin basılması üzerine gelişen olaylar dikkatleri üzerine topladı.

Mısır elçiliğini işgal ederek içindekileri 45 saat süreyle rehin tutan dört bireysel teröristin eylemi, baskın sırasında iki güvenlik görevlisinin öldürülmesi ve kaçmaya çalışan rehinelerden birinin de hayatını yitirmesiyle sonuçlandı. Baskın olayı üzerine Ankara'daki hükümet yetkililerinin Suriye, Irak, S. Arabistan ve Kuveyt elçilikleriyle temasa geçtikleri açıklanırken, aynı sıralarda olayın kan dökülmeden sonuçlandırılması için FKÖ'nün önerdiği arabuluculuk istemi uygun görülüyor ve bir FKÖ heyetinin Ankara'ya gelmesi sağlanıyordu. FKÖ heyetiyle hükümet yetkilileri tarafından baskına son verilmesi için yapılan girişimler üzerine, dört bireysel terörist rehineleri de serbest bırakarak teslim olmayı kabul ediyorlardı.

Baskın olayının, baskını gerçekleştirenlerin öznel amaçlarıne olursa olsun, hangi sonuçlara yönelik olduğu, olayla birlikte ortaya çıkan gelişmelerle kendisini gösteriyordu. Bu gelişmelerden dikkati çeken biri, Türkiye'ye gelmesi sağlanan FKÖ

heyeti üzerine Amerikan AP ajansının yaydığı haberdi. Ajans haberinde heyetin gerçekte FKÖ üyelerinden oluşmadığını öne sürüyordu. Bu sahte haberle ilgili bir soruyu yanıtlayan FKÖ heyeti başkanı Abu Firas ise, "FKÖ'nün arabuluculuğundan CIA'nın hoşnut olmadığını" dile getirerek, emperyalist basın ajansının amacını simgeliyordu.

Bu hesapları bozan, FKÖ'nün gerçekten barıştan yana, Filistin halkının kurtuluşunu emperyalizme ve siyonizme karşı tutarlı bir mücadeleye dayandırmaya yönelik tutumu oldu. Ecevit hükümetinin, baskın olayının sonuçlandırılmasında, geçmişte bu tür olayları "yasal" terörü meşrulaştırmanın bir aracı olarak gören politikaların tersine, FKÖ ve ilerici Arap yönetimleriyle işbirliği yolunu seçmesi de, baskın olayının barışçı yöntemlerle sonuçlandırılmasındaetkin oldu.

Dört bireysel teröristin eylemi üzerine bir FKÖ heyetinin Türkiye'ye gelerek olayın sonuçlandırılmasında belirleyici katkıda bulunması, Türkiye ile FKÖ arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde de bir dönemeç noktası oldu. FKÖ heyeti yöneticisi Abu Firas, düzenlediği basın toplantısında Türkiye'deki FKÖ bürosunun birkaç hafta içinde açılabileceğini açıklarken, daha sonraki günlerde de bu yönde somut gelişmelerin yer aldığı basına yansıdı. Böylece Türkiye ile Filistin halkının tek ve yasal temsilcisi FKÖ arasında resmi ilişkilerin kurulması için mevcut engellerin ortadan kalktığı görüldü.

Şimdi Türkiye'nin barışçı ve demokratik güçleri, FKÖ'nün Türkiye'ye beklenen temsilcilerini karşılamaya hazırlanıyorlar: "Filistin halkının temsilcisi FKÖ, hoşgeldin!"

"Türkiye ve Filistin halklarının dayanışması bu olaylarla zayıflatılamaz."

Filistin Devriminin Kartalları adlı örgüte bağlı oldukları ileri sürülen 4 gerillanın Ankara'daki Mısır Büyükelçiliği'ni basmalarından sonra Türkiye İşçi Partisi Genel Sekreteri Nihat Sargın bir açıklama yaparak Türkiye halkının Filistin halkının haklı davasının yanında olduğunu ve bu tür olayların bu dayanışmayı zayıflatamayacağını belirtti. Nihat Sargın'ın açıklaması şöyle:

"ABD'nin Ortadoğu üzerindeki emperyalist emellerinin ve planlarının barışı tehdit eder boyutlara ulaştığı, Filistin Kurtuluş Hareketinin haklı davasının ilerici dünya kamuoyunda daha geniş taraftarlar kazandığı ve Türkiye'nin ilerici Arap ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmeye önem vermeye başladığı, buna karşılık ABD emperyalizminin Ortadoğu'daki ileri karakolu İsrail ile gerici Sedat rejiminin Arap halkları karşısında tecrit olduğu bir ortamda Ankara'daki kanlı olayın patlak vermiş olması dikkat çekicidir.

"'Filistin Devriminin Kartalları' adlı örgütün militanlarının Mısır'a karşı böyle bir eylemi gerçekleştirmek için Türkiye'yi seçmiş olmaları ayrıca, emperyalizmle ilk elden ilişkili faşist cinayet müfrezeleri ve ardındakilerin su' yüzüne çıkartılmaları doğrultusunda yeni adımların atıldığı bir ortama rastlaması da dikkat çekicidir.

"Bu kanlı olay, Filistin Kurtuluş Hareketinin davasının haklılığını ortadan kaldıramaz. Emperyalizmin ve siyonizmin Filistin halkının varlığına kasteden sadırgan politikası ve gerici Sedat rejiminin ABD emperyalizmi ve İsrail'le uzlaşma politikası Türkiye için kabul edilemeyecek ve hoşgörülemeyecek niteliktedir. Bazı zaafları içinde barındırsa da FKÖ'nün varolan disiplini ve kontrolü dışında patlak veren bu olay Filistin halkının haklı davasına karşı bir saldırı vesilesi yapılamaz.

"Türkiye ABD emperyalizminin Ortadoğu'daki planlarına uygun bir tutum içine girmemek konusunda çok dikkatli olmak durumundadır. Bu olay Filistin halkının ulusal ve toplumsal kurtuluş davasının haklılığına karşı kullanılmamalı ve ilerici Arap ülkeleri ile ilişkileri hızla geliştirme politikasına engel olmamalıdır.

"Türkiye halkı Filistin halkının haklı davasının yanındadır ve bu dayanışmanın zayıflatılması bu tür olaylarla sağlanamayacaktır."

YÜRÜYÜŞ

Sahibi: Yürüyüş Yayıncılık Ltd. Şti. adına NİHAT SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni : Zeki KILIÇ ● Yazı İşleri Müdürü: Neşet KOCABIYIKOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● Yönetim: Konur Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA Tel: 17 45 81 ● İstanbul Bürosu: Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş - İSTANBUL Tel : 26 35 67 ● Avrupa Temsilciliği: COODIFF 13/2 Square Wiser - 1040 Bruxelles - BELÇİKA Tel: 230 34 72 ● İlan Koşulları: Arka kapak renkli 22.500 TL., Arka Kapak siyah beyaz 18.000.TL., İç sayfalar sütun santimi 80 TL. Yayın ilanları % 50 indirimlidir. ● Baskı: Daily News Web Ofset Tesisleri

● Abone koşulları: Yıllık 300. TL., Altı aylık 150. TL. ● AVRUPA: Altı aylık (30 DM), Yıllık (60 DM) ● AMERİKA: Altı aylık 500 TL., Yıllık 1000.TL. ● AVUSTRALYA - JAPONYA: Altı aylık 600. TL., Yıllık 1200 TL.

● Ödeme Adresi: TÜRKİYE: YÜRÜYÜŞ DERGİSİ POSTA ÇEKİ 100234 ● AVRUPA: COOOIFF POSTA ÇEKİ: 000-1164657-75 BRUXELLES-BELÇİKA

ERGANİ'DE SIKIYÖNETİM BASKILARI

Diyarbakır'ın Ergani ilçesi, 10 Temmuz günü, gece saat 02.- de, yaklaşık 60 kadar arabayla gelen bir komando birliği tarafından adeta basıldı. Ellerinde adres listeleri bulunan sıkıyönetim görevlileri, evlere baskınlar düzenlediler. Bu "yıldırma" harekatı, Ergani'liler arasında ihbarcılığı kışkırtmak, yılgınlık yaratmak, ilericiler üzerinde kitap, dergi vb. toplayarak baskı kurmak ve bu baskıları giderek meşrulaştırmayı amaçlıyordu...

Ergani emekçileri üzerindeki bu baskı uygulamaları, hükümetin ilan ettiği sıkıyönetimin sivri ucunu kimlere yöneldiğinin açık bir göstergesi oldu...

KIRKA BORAKS İŞÇİLERİ EĞİTİM SEMİNERLERİ DÜZENLEDİ

Eskişehir, Kırka Etibank'a bağlı Kırka Boraks Tesisleri'n de örgütlü olan Kırka ve Havalisi Boraks işçileri sendikası 2 - 7 Temmuz günleri arasında eğitim semineri düzenledi.

Yapılan seminerlere 55-60 kişilik gruplar katıldı. Eskişehir İTİA öğretim üyelerinden Prof. Rıdvan Karalar ve Doç. Zafer Üskül'ün verdiği seminerler, Türkiye'de işçi sınıfı, kitle ve sınıf sendikacılığı gibi önemli konuları kapsıyordu. Kırka'daki işçiler bu seminerlerden çok yararlandılar ve sınıf bilinçlerini daha da pekiştirdiler. Ülkemizin önemli bir madeni olan ve yıllardır yabancı tekeller tarafından yağmalanan boraksmadenini üreten işçiler, sömürüye karşı direnmenin yollarını aydınlatan bu seminer sonucunda bir ileri adım daha attılar.

Seminere katılan işçilerin bir kısmı da seminer sonunda bir bildiri yayınladılar. İşçilerin alkışları ile okunan bildiride şunlar deniyordu: "Bizler Kırka ve havalisi işçileri sendikası üyeleri olarak sendikamızın düzenlediği eğitim seminerlerine katıldık ve gördük ki emperyalizme bağımlı çarpık kapitalist sistemin sömürü çarkları arasında sömürülmekte ve ezilmekteyiz. Yine gördük öğrendik ki, sömürüden ve ezilmekten kurtulmanın, insanca yaşamanın tek yolu işçi sınıfı önderliğinde bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesini yükseltmek ve sınıfsız, sömürüsüz bir dünya yaratmaktır... Selam Türkiye İşçi sınıfının aydınlık geleceğine."

TÜTED KIRIKKALE ŞUBESİ OLAĞANÜSTÜ KONGRESİ YAPILDI

TÜTED Kırıkkale Şubesi, örgütün etkinliğinin arttırılması için olağanüstü bir kongre yaptı. Kongre, artık nerdeyse alışılageldiği gibi, gene kimi grupların boy göstermek için koşturdukları bir alana dönüştürülmeye çalışıldı. Bu arada ilginç olaylara da tanık olundu.

Kongre'de "UDC Slogancısı" bir konuşmacı, "Biz hükümetin yanındayız, sonuna kadar onu destekleyeceğiz. Çünkü yeni bir MC'nin kurulmaması için buna mecburuz."diyordu. Konuşmacının aslında tek amacı vardı, o da, CHP'li delegeleri etkilemekti. Böyle davranılarak, herhalde UDC'nin biraz daha güçlendirileceğine inanılıyordu.

Kongre sonunda yönetime aday olan ve eski şube yönetim kurulunun desteklediği liste, 41 ile 64 arasında değişen oylar alarak seçimi kazandı. 25 oyu olan "UDC sloganciları" ise Kongre tamamlanmadan salonu terkettiler.

Tİ – SAN GENEL BAŞKANI MEHMET AKAN TİYATRO SANATÇILARININ GÜNCEL HEDEFLERİNİ AÇIKLADI

Tüm Tiyatro Sanatçıları Birliği, Tİ–SAN'ın 1. Olağan Genel Kurulu'nca seçilen onbeş kişilik Genel Yönetim Kurulu kendi içinde görev bölüşümü yaptı. Tİ–SAN Genel Başkanlığı'na Mehmet Akan, Genel Sekreterliğe Başar Sabuncu, Saymanlığa Ragıp Yavuz, Eğitim Sekreterliğine Vasıf Öngören, Örgütlenme Sekreterliğine de Can Gürzap getirildiler.

Tİ – SAN Merkez Yürütme Kurulu'nun böylece belirlenmesinden sonra bir açıklama yapan Genel Başkan Mehmet Akan, derneklerinin Genel Kurul kararlarıyla saptanmış hedeflerini şöyle özetledi: "Demokrasi ve barışın, ulusal bağımsızlığın, temel hak ve özgürlüklerin savunulması için tüm ilerici, devrimci ve demokratların güç ve eylem birliğini temel koşul sayan tiyatro sanatçıları, tiyatro sanatının bağımsızlığının ancak demokratik özgürlüklerin gerçekleşmesiyle sağlanabileceğinin bilincindedir; mücadelesini bu yönde sürdürmekte kararlıdır..."

İLKELERİN GÜCÜ

ZEKİ KILIÇ

DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk'ün geçici olarak ihraç edilen Maden-İş, Bank -Sen ve Baysen Sendikalarına ilişkin olarak yaptığı son çağrı, hem çok önemlidir; hem de sonuçları bakımından çok ciddidir.

Çok önemlidir; çünkü, bilimsel sosyalizmin öngördüğü ilkeler DİSK'in birliğinin zemini olarak önerilmektedir. Baştürk'ün DİSK Onur Kurulu'nun geçici ihraç kararlarına "doğrudur" diyen iddiasının dışındaki tüm noktalar, geçerli olmaktan da öte,aslında bilimsel sosyalistlerin öncülük ederek yaşama geçirmekle yükümlü olduğu temel ilkeleri kapsamaktadır. DİSK Onur Kurulu'nun geçici ihraç kararına yönelmesi yerine, bugün yapıldığı gibi sınıf ve kitle sendikacılığı ilkeleri daha o günden birliğin zemini olarak ileri sürülüp, bu doğrultuda Maden-İş'in öncü militan üyelerinin komplocu oportunist yöneticilere karşı verdikleri mücadele kolaylaştırılsaydı, sorun bugünkü boyutuna gelmeden de çözülebilirdi.

Çok ciddidir; çünkü, önerilen sınıf ve kitle sendikacılığı ilkeleri temelinde birliğe "evet" yveya "hayır" cevaplarından mutlaka birinin verilmesi gereken bir dönemece gelinmiştir. Bugün gelinen yerde, hiçbir iddia veya gerekçe sözkonusu temel tercihin üzerini örtemez.

Bilimsel sosyalistler, sendikal demokrasi temeli üzerinde; ama yalnızca bu temel üzerinde ilerici sendikal hareketinbirliğinin kurulabileceğini savunurlar. Bu anlamda da, sadece bu temel üzerinde anlaşmaya hazır olmakla yetinmezler, aynı zamanda bu doğrultudaki çalışmaların öncüsü olmak zorundadırlar. Bir başka deyişle bilimsel sosyalistler örneğin sosyal demokratlarla belirli platformlarda ortak iş ve güçbirliği yapmaya çalışırken asla komplocu ve oportunist bir tutumun içerisine giremezler. Kısa sürede belirli avantajlar sağlıyor olsa bile böyle bir yola girmezler, girmemişlerdir de. Bilimsel sosyalistler yalnızca ilkeler temelinde sosyal demokratlarla birlik olurlar ve buna sosyal demokratları çekebilmek için elden gelen bütün çabaları gösterirler. Bu durum, ilerici sendikal hareket alanında da aynen geçerlidir.

Fakat bilimsel sosyalistlik iddiası ile ortaya çıkan kimi çevreler, 1975'lerin koşullarında, sosyal demokrasiyle sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerini temel alan bir anlayışla uzlaşmadılar. Tam tersine, TİP'lilerin sendika yönetimlerinden uzaklaştırılması, işyerlerindeki öncü işçi parti üyelerinin atılması için sosyal demokratlarla uygulanacak operasyonların biçimleri üzerinde uzlaştılar. Başka bir deyişle oportunist ve kariyerist kimi kişilere sunulan makamlar karşılığında, DİSK'ten sınıf ve kitle sendikacılığının ilkelerini söküp almak karşılığında uzlaştılar. Böylece sonuçta, işçi sınıfımızın ekonomik-demokratik mücadelesi ile onun politik mücadelesini birbirinden kopartılması amacına ulaşılacaktı. Ama bu amaca ulaşılamadı ve ulaşılamayacaktır da.

İşçi sınıfımızın bilimsel sosyalist örgütü olan Türkiye İşçi Partisi'nin özellikle 1975 yılından buyana sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerinin DİSK'ten sökülüp atılmaması için, bu ilkelerin önemsizleştirilmemesi ve özünün boşaltılmaması için tutarlı ve kararlı bir mücadeleyi hem de büyük kayıplar pahasına sürdürdüğü, dost-düşman herkesin kabul edeceği bir gerçek olarak ortaya çıkmıştır. TİP'in verdiği bu mücadelenin sonucundadır ki, ilerici sendikal hareketin ilkeleri gözden düşürülemedi, önemsizleştirilemedi. Kısacası bilimsel sosyalistlerin nitel gücü, ilkelerin maddi güç haline gelmesini sağladı. Bu nedenle, dün olduğu gibi, bugün de ve yarın da, sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerine "taktik" yaklaşımların hiçbirinin TİP tarafından görmezlikten gelinmeyeceğiği çok iyi bilinmek durumundadır.

Türkiye İşçi Partisi Başkanlık Kurulu 24 Mart 1979 günü yayınladığı bir bildiri ile DİSK'te yer alan son gelişmelere ilişkin şu değerlendirmeleri yapıyordu: "İlerici sendikal hreketin birliğini sağlamayı ve bunu korumayı devamlı gözeten ve buna dayanan bir politikanın ısrarlı, kararlı savunucusu olan Partimiz, DİSK'in 1971' den bu yana içine düşürüldüğü durumdan kurtarılması ve hareketin sınıf eksenine oturtulması için;

"1. 1975'den sonra politik görüşleri nedeni ile DİSK veya DİSK'e bağlı sendika üyeliğinden çıkarılanlar hakkındaki ihraç kararlarının – bu arada son ihraç kararlarının – ortadan kaldırılmasını,

"2. DİSK'in ve bağlı sendikaların demokratik bir işleyişe kavuşturulmasını sağlayacak demokratik tek tip tüzüğün kabulünü DİSK üyeliğinin bağlayıcı koşulu haline getirilmesini,

"3. Sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerine gerçekten bağlı, emperyalizme ve faşizme kerşa mücadelenin gereklerine uygun bir politikayı yürütebilecek bir yönetimin oluşturulmasını gerekli görmektedir." diyerek bu doğrultuda mücadelesini sürdürmeye devam edeceğini belirtiyordu.

Baştürk, son çağrısında bu ilkeleri daha da somutlaştırarak, özellikle Maden-İş'e ve diğer sendikalara, bunları kabul edeceklerini belirttikleri takdirde ihraçların kaldırılmasına hazır olduğunu açıkladı. Bu açıklama, elbette kişisel bir iyiniyet gösterisi olarak ele alınamaz. Öznel plandaki değerlendirmeler ne olursa olsun, öz itibariyle doğru olduğu kadar, işçi sınıfımızın ilerici sendikal hareketinin geleceği açısından da yaşamsal öneme sahip olan bir çağrıdır. Bunu, taktik bir yaklaşım olarak göstermeye çalışmak ve hele bayağı demagojilerle belirli biçimleri özden ayırarak yapılması gereken işin üzerini örtmeye uğraşmak, işçi sınıfımızın mücadele tarihine bir likidasyon örneği geçmekten öte bir çaba olmayacaktır.

Toplu sözleşme yetkilerinin referandumla alınması gerekliliğinin savunulmasına, işçilerin sendika yönetiminde söz ve karar sahibi olması ilkesinin bir unsuru olan işçi temsilcilerinin sözleşme görüşmelerine katılmaları gerekliliğine, sendika içi demokrasi ilkesinin bir mekanizma olarak yerleştirilmesi sonucunda sendikal demokrasinin en temel ilkesi olan tüzüğün demokratikleştirilmesinin kabulünün şart olarak istenmesine karşı çıkmak, ilerici sendikal hareketi yıkmak anlamına gelen başka kararların varlığını ortaya çıkarmaktadır.

DİSK Genel Başkanının, ihraçların kaldırılması için koşul olarak ileri sürdüğü talepleri, prensip olarak kabul ettiklerini, bu doğrultuda inandırıcı ve kesin bir çabanın içerisine gireceklerini ve sözkonusu noktalara koşulların elvereceği en kısa sürede ulaşmaya çalışacaklarını belirtmek ve bunu açıkça kamuoyuna açıklamak yerine, genel olarak DİSK'e bağlı olan tüm sendikalara bu ilkelerin somutlaştırılması için verilen süreyi ön plana çıkartarak çağrının samimiyetsizliğini ispatlamaya çalışmak, bayağı bir demagojidir. Çağrıda yer alan unsurlar, aslında "koşul" olmayıp, sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerinin ta kendisidir. Biran için bu çağrıyı yapan kişinin, öznel anlamdaki yaklaşımında bir taktik unsurunun varlığı olasılığı olsa bile, sözkonusu çağrı sahibinin açıkladıklarıyla uyum içerisine girmesini sağlamak üzere uğraş vermek temel görevdir.

Bilimsel sosyalistler dün olduğu gibi bugün de sınıf ve kitle sendikacılığının sadece sözünü değil, asıl olarak mekanizmasının kurulması için mücadele edenlerdir. Sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerinin işleyişini sağlayacak mekanizmayı kurmayı, gerekçesi ne olursa olsun reddeden bir anlayışın aşılması, ilerici sendikal hareketin yerine getirmek zorunda olduğu tarihsel bir görevdir. Dünyanın birçok ülkesinde bu görev yerine getirildiği gibi, ülkemizde de, hiçbir şantaja, demagoji ve karalamaya aldırmadan yerine getirilecektir.

Türkiye İşçi Partisi'nin ısrarla belirttiği gibi, özellikle Maden-İş Sendikası, ilerici sendikal hareketin belkemiğidir. Ama Maden-İş'i de Maden-İş yapan onun öncü militan olan demokrat, ilerici ve sosyalist üyeleridir. Maden-İş Yönetimine "koşul" olarak öne sürülen sınıf ve kitle sendikacılığı ilkeleridir. Bu ilkelerin üzerini örtmeye yarayacak her demagojik perdenin, Maden-İş'in öncü üyeleri tarafından yırtılıp atılacağından kuşku duyulmamalıdır. Bilimsel sosyalistler Maden-İş'in öncü üyeleriyle omuz omuza çözüm yolunu arayacaklar, ve sendikalarının yönetimine çöreklenen komplocu, oportunist yöneticilerin karanlık yüzünü mutlaka açığa çıkartacaklardır. Görev, bu süreci hızlandırmaktır.

Faşist hareketin silahları geri tepiyor. Bütün usta manevralar, planlar, satılık haberler faşist partiyi kurtarmaya yetmedi. MHP açık veriyor. MHP'nin kendini cinayetlerden, katliamlardan, silahlı bombalı olaylardan kendini sıyırması bir türlü mümkün olmuyor. Temize çıkma girişimleri bir bir tersine dönüyor. MHP bir çember içine girdi, çember gittikçe daralıyor... İlerici, sosyalist partiler, işçi sınıfının politik hareketi, sendikalar, demokratikkitle örgütleri MHP'yi kuşatan çemberin düğüm noktasını tutuyorlar...

SUÇLAR ÇORAP SÖKÜĞÜ GİBİ AÇIĞA ÇIKIYOR

Bir süre önce meydana gelen MHP Genel Merkezi ve MİSK Eğitim Sitesi'nin bombalanması nedeniyle kopartılan yaygaranın ardındaki sahtekarlık açığa çıktı. Kimler tarafından yapıldığı henüz "karanlık" olan saldırı üzerine MİSK Eğitim Sitesi'nde yapılan aramada bir bomba bulunmuş, ancak üzerine gidilmemişti. Ne var ki, faşistlerin yakayı ele vermesi için fazla beklemek gerekmedi. 17 Temmuz akşamı MİSK Eğitim Sitesi'nde bu kez ikinci bir bomba patladı. Yapılan araştırmalarda, patlamanın binada bomba imal edilirken meydana geldiği kesin olarak belirlendi. Ayrıca patlamaya hazır bir başka bomba ve bomba yapımında kullanılan malzeme ele geçirildi.

Aynı olay sırasında polisin elindeki bir faşisti kaçıranların MHP Gençlik Kolları Genel Merkezi'ne sığınması üzerine MHP Genel Merkezi ve MHP Gençlik Kolları Genel Merkezi'nde arama yapıldı...

İstanbul Sıkıyönetim Askeri Savcılığı ise, MHP Bakırköy İlçe Merkezi'nde patlayıcı madde ve silah bulundurdukları ve bölgede çeşitli saldırılar düzenleyen MHP'lileri parti lokalinde barındırdıkları için MHP İlçe yöneticileri hakkında dava açılması istemiyle Cumhuriyet Başsavcılığı ve Adalet Bakanlığı'na başvuruda bulundu. MHP Bakırköy İlçe binasında, 11 Şubat günü yapılan aramada silah ve patlayıcı maddeler ele geçirilmiş, silahlardan birinin Yalova'da 4 yeri bombalamak ve kurşunlamaktan sanık iki faşiste ait olduğu saptanmıştı. Aynı sanıkların İlçe Başkanı tarafından binada saklandıkları da belirlenmişti.

Petkim-İş'in Soda işçilerine armağanı!

Grevli lokavtlı geçen 19 ay boyunca kararlı bir mücadele sürdüren Mersin Soda Sanayi İşçileri, sendika yöneticilerinin "çok iyi" diyerek imzaladıkları sözleşme ile faşistlerin ve işsizliğin kucağına atıldılar!..

18 ay boyunca gelişen olaylara, tüm baskılara karşın birliğini bozmadan mücadele eden Soda işçileri, Mersin'den Ankara'ya kadar yürüyerek haklılıklarını kamuoyuna duyurmuşlar ve ilerici kuruluşların büyük desteğini sağlanuşlardı. İşçi sınıfının ve demokratik güçlerin dayatması sonucunda konuyla "ilgilenen" Başbakan Ecevit iki bakanı görevlendirerek, işveren ve sendikayı bir masaya oturttu; sonunda sözleşme" imzalandı.

Bir bayram havası içinde Mersin'e dönüldükten sonra, Petkim-İş Genel Başkanı Mustafa Karadayı sözleşmeyi açıklayınca işçiler şaşkına döndü. Sözleşmeye göre mühendis ve diğer teknik elemanlar işe alınmayacaktı! Zorlu mücadelelerle geçen 17 ay yok sayılarak imzalanan sözleşme, 1 Temmuz 1979'dan başlayarak iki yıllık olmuştu! Üstelik de gülünç düzeyde ücret artışları ile!

Bütün bunların yanında, yapılan bir ek protokolle, işçilerden 150 kişilik bir grup, 285 faşistin bulunduğu fabrikada işe başlayacak, geri kalanlar ise işe başlamak için bir hafta bekleyeceklerdi. Ayrıca, kıdemleri de ortadan kaldırılacak, ve işe yeni başlamış gibi gösterilecekierdi.

Her türlü dayanışmanın ve kararlılığın ötesinde, böylesine geri bir sözleşmeye imza atarak, makyavelist, grupçu, uzlaşmacı tutumları açığa çıkan "sağ duyu" sahibi sendikacılar, Soda işçilerini arkadan hançerlediler!...

Suçlu çember içinde!

SİLAHLI MHP AVUKATI

Ankara'da faşistlerin avukatlığını yapan Can Özbay ile Ferhan Olcay, Mamak Cezaevi'ne tabanca ve bıçak sokarken yakalandılar. Olayın daha da önemli yanı, Can Özbay'ın 12 Mart döneminin, muhbirlerinden olması ve yargılamalar sırasında zamanın Genel Kurmay Başkanı tarafından mahkemeye yazılan yazıda kendisinin MİT ajanı olduğunun belirtilmesiydi... Can Özbay, faşistler lehine tanıklık yaptığı bir duruşmada'da, bir komisere hakaret ettiği için hakkında soruşturma açılmıştı.

SAPIK MI, MHP'Lİ Mİ?

17 Temmuz'da İstanbul Selimiye Askeri Cezaevi'nde tutuklu olarak bulunan 5 MHP'li arasında çıkan kavgada, 1 kişi öldürüldü. 5 sanık da, bir süre önce İstanbul da çeşitli gasp olayları, silah taşıma, ırza geçme, tehdit, cinayet, yaralama, silahlı mukavemet gibi 19 ayrı suçtan tutuklanmışlardı. Aynı olayın sanığı olan ve hakkında tutuklama kararı bulunan bir başka faşist de kısa bir süre önce öldürülmüş ve tanınmaması için yakılmış olarak bulunmuştu. İki cinayet MHP'nin davadan dönenler üzerinde sonu cinayetle biten tehditlerinin son günlerde yoğunlaştırıldığını gösteriyordu.

Olayın bir başka ilginç yanı da, MHP yandaşı Hürriyet gazetesinin, yukardaki suçların sanığı kişileri, yalnızca "sapık" olarak gösterme çabasıydı. Hürriyet Selimiye Cezaevi'ndeki cinayetten sonra bile hala MHP'li çetelerin kimliğini gözden kaçırma çabasını sürdürüyordu. Hürriyet, MHP koruyuculuğunda öylesine pervasız bir tutum içindeki, MİSK Eğitim Sitesi'nde bomba imal edildiğinin kesinleşmesinden sonra bile "MİSK'e bomba atılmamış, imal edilirken patlamış" diye sözde alaycı bir başlık atıyordu... Demokratik güçler, bu şaşkın basın tekelinin yanıbaşında olacaklar, ellerini yakasından çekmeyeceklerdir.

Demokratik güçler, İstanbul Paşakapısı Cezaevi'nde 4 Maden İş üyesi ilerici işçiye saldıran ve bir işçiyi de katleden azılı katil Veli Can Oduncu ve 15 faşistin ve gene geçtiğimiz günlerde Türkiye İşçi Partisi Alanya İlçe Başkanı Tamer Zorlutuna'nın evine dinamit atan ve ailesini yaralayanların da peşini bırakmayacaklardır...

CHP ağırlıklı hükümet, işçi ve emekçilerin bu mücadelesine, antifaşist kararlılıklarına kulak vermelidir. MHP ve yan kuruluşlarını, gittikçe daralan çember içinde bırakmalı ve bu kuruluşları adli ve siyasi açıdan yargılanmak üzere sandalyeye oturtmalıdır. Hükümet unutmamalıdır ki, faşist örgütlerden hesap sormak, yalnızca "bağımsız yargı organları"nın işi değildir.

MİSK'te bomba imal edildiğinin ortaya çıkması Başbuğ'un partisinin çevresindeki çemberi daralttı.

gündemin başında

Perdedeki aralık

Olaylar göstermektedir ki, CHP ağırlıklı hükümetin "terörizm" karşısındaki yenik konumundan çıkabilmek için attığı her adım, kaçınılmaz olarak MHP üzerindeki perdenin biraz daha aralanmasıyla sonuçlanmaktadır ve sonuçlanacaktır.

CHP hükümeti Ekim ayında yapılacak seçimlere ve seçimler sonrasında, özellikle Millet Meclisi'ndeki 5 üyeliğin AP lehine yenilenmesiyle doğacak olan koşullara kendisi için en elverişli koşullarda ulaşabilmek üzere başlıca iki soruna "çözüm" bulmak zorundadır:

Bunlardan birincisi, CHP hükümetini emekçi kitlelerin karşısına yerleştiren ekonomik bunalımın görece hafifletilmesidir. Ne var ki bir yandan, bu amaç için kullanılabileceği umulan "ivedi" yardımların önümüzdeki aylarda beklenen hızda akışının sağlanamayacağı anlaşılmaktadır. Diğer yandan da hükümet, emperyalist merkezlerde bağlanmış anlaşmaların geçerliliğini sürdürebilmek için, bu anlaşmaların yükümlülüklerini olduğu gibi yerine getirmeye devam etmek zorundadır. Bu zorunluluğun sonucu, faturası her defasında yine emekçi halka yazılacak yeni "önlemlerin" alınması olacaktır. Geçtiğimiz hafta açıklanan yeni "orta boy devalüasyon" bunun ilk örneğidir.

Bu durumda hükümetin önündeki ikinci soruna bir "çözüm" bulunması, hükümetin ve CHP'nin bu sonbahardaki geleceğini başlı başına belirleyebilecek bir önem kazanmaktadır. Bu sorun, hükümetin "terörizm" karşısındaki yenik konumundan çıkabilmesidir.

İşte CHP hükümetinin son günlerde, faşist terör odaklarını bir ölçüde de olsa açığa çıkarma sonucunu veren girişimlerinin yoğunlaşmasının başlıca nedeni, bu yöndeki çabalarıdır.

Ama bu girişimlerin CHP hükümetinin insiyatifini de aşan sonuçları olmaktadır. MHP üzerindeki perde aralandıkça, MHP'nin kapatılması ve faşist terör odaklarının dağıtılması zorunluluğu daha da ivedi bir biçimde kendisini dayatmakta, bu istemin kitleselleşmesi perdenin tümüyle açılmasını kaçınılmaz hale getirmektedir.

Şimdi sorun, CHP hükümetinin perdedeki aralığı bugünkü kadarıyla tutmaya çalışarak sadece kısa vadede seçimler için bir "başarı" kozu elde etmeye mi çalışacağı; yoksa atılan adımları zorunlu sonucuna kadar götürerek faşist odakları bütünüyle açığa çıkarmaya ve onları dağıtmaya mı yöneleceğidir.

CHP hükümetinin hesaplarına göre belki, birinci tutum, hükümetin dayandığı "hassas denge"yi alt üst etmemek için zorunludur. Ne var ki tam tersine, asıl bu tutum, yaklaşan kısmi seçimlerle birlikte gerici bir hükümetin zeminini oluşturmaya hazırlanan faşist odakların işini kolaylaştıracaktır. Faşist odakları dağıtmaya değil "ehlileştirme"ye, bir uzlaşmaya "razı etmeye" yönelecek bir politikanın sonucu, bu odakların kendilerini meşrulaştırmasına olanak hazırlamak olacaktır.

Dolayısıyla gerici-faşist hükümet biçimlerinin önünü alabilecek tek tutum, MHP üzerinde aralanan perdeyi kararlılıkla sonuna kadar çekmek ve faşist terörün sorumlularını sanık sandalyesine oturtmaktır. Unutulmasın ki, bu görevden kaçanlar da sonunda hesap vermekten kurtulamayacaklardır.

• mehmet aközer

Dev-İş / PEO buluşması

Bağımsız Kıbrıs'ın güvencesi emekçilerin birliği

PEO (Kıbrıs İşçi Sendikaları Federasyonu) ile DEV–İŞ (Devrimci İşçi Sendikaları Federasyonu), Kıbrıs işçi ve emekçilerinin ortak sorunlarını görüşmek için 10 - 11 Temmuz günlerinde Lefkoşa Ledra Palas'ta biraraya geldiler. Toplantıda, PEO'yu Genel Sekreter Yardımcısı Pavlos Dinglis, DEV–İŞ'i de Genel Başkan Hasan Sarıca başkanlığındaki heyetler temsil ettiler.

10 Temmuz Salı günü başlayan toplantıdaaçış konuşmasını Hasan Sarıca yaptı. Sarıca, tüm Kıbrıs'ı ilgilendiren konularda Kıbrıs'lıların ortak söz sahibi olmaları ve ortak çıkışlar yapmaları gerektiğini savunarak, "Enosis, taksim, ikili Enosis" gibi hayallerle uğraşmaktan tüm Kıbrıs'lıları vazgeçmeye çağırdı. Hasan Sarıca, emperyalizmin Kıbrıs üzerindeki oyunlarını bozmak gerektiğini belirterek, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Tümüyle bağımsız bir Kıbrıs istiyorsak, şoven çevrelere karşı açık mücadeleyi başlatmalı, hızlandırmalıyız. Geçmişin her iki topluma getirdiği acılar gözönüne alınarak bulunacak çözümün, adil, kalıcı ve sürekli olabilmesi için DEV–İŞ tüm olanaklarını kullanacaktır."

PEO VE KIBRIS GERÇEKLERİ

Kıbrıs sorununa ilişkin çözüm yollarında DEV–İŞ ile aynı görüşleri paylaşan PEO, Rum kesiminde 11 işkolunda faaliyet gösteren sendika birliklerini kapsıyor.

Türkiye'nin Ada'ya müdahalesinden sonra 200 bin kadar Kıbrıs'lı Rum, güneye göçederek eski işlerini terketmek zorunda kalmıştı. Bu, nüfusun yüzde 40'ı anlamına geliyordu. Bu büyük kitlenin iş bulması güneyde büyük bir sorun haline geldi. Bu göçmenlerin tümünün şimdi güneyde, fakat doğal olarak kendi meslek alanları dışında çalıştıkları belirtiliyor. Bir bölümü ise, iş bulmak için Yunanistan'a ve bazı Arap ülkelerine göçetmiş durumda.

Bu arada askeri müdahale sırasında kaybolan Kıbrıs'lı Rumların durumu da açıklığa kavuşturulmuş değil. Bunların bir bölümünün hâlâ Kuzey'deki tutukevlerinde bulunduğu sanılıyor. Durumun bir uluslararası komisyon eliyle incelenmesi için Kıbrıs hükümetinin BM'ye yaptığı başvurular da başarısızlıkla sonuçlandı. PEO, göçmenler ve kayıplar sorunlarının Türk tarafınca Kıbrıs sorununun genel çözümüne bağlanması isteğini eleştirerek, sorunun "insancıl" bir sorun olduğunu vurguluyor ve tek başına ele alınmasını istiyor.

PEO, Türkiye'nin müdahalesinden sonra Kıbrıs ekonomisinin yıkımın eşiğine geldiğini de vurguluyor. PEO'nun verdiği bilgilere görᵉ, Ada'nın Türk denetimi altındaki yüzde 40'ı, aynı zamanda ulusal gelirin yüzde 65'inin yaratıldığı bölümü oluşturuyor. Bu durumu dikkate alan PEO, askeri müdahaleden sonra, ulusal ekonominin güçlendirilmesine katkıyı esas alan bir tutum izledi. PEO Genel Sekreteri Andreas Ziartides şöyle diyor: "Darbecilere ve işgalcilere karşı cephenin güçlendirilmesi başka türlü mümkün olamazdı." Ziartides, işçi sınıfının bu anlayışla yaptığı fedakarlıklar sonucu, göçmenlere yardım ve sanayinin yeniden kuruluşu fonlarının güçlendirildiğini belirtiyor.

PEO – DEV-İŞ BULUŞMASININ YANKILARI

PEO–DEV-İŞ buluşması, Kıbrıs'ın ilerici, demokrat kamuoyunda, işçi ve emekçi kitleler arasında olumlu bir gelişme olarak kaydedildi.

Konu ile ilgili olarak bir açıklama yapan Emekçi Sendikaları Danışma ve Dayanışma Kurulu, buluşmayı sempati ile karşıladığını belirtti. Açıklamada, Kıbrıs sorununun çözümünde katkıları olabilecek bu tür ilişkilerin sıklaştırılması ve yaygınlaştırılması dileğinde bulunularak, görüşmelere başarılar dilendi.

CTP Genel Başkanı Özker Özgür de, kitle örgütleri temsilcilerinin bu tür görüşmelerinin toplumlararası sorunun çözümüne katkıda bulunabileceğini savunarak, Makarios - Denktaş ve Kiprianu - Denktaş anlaşmalarının kitlelere maledilmesi, toplumlar arasındaki yumuşama ortamının geliştirilmesi ve bulunacak çözümün yaşama geçirilmesinin bu tür temaslarla mümkün olacağı belirtildi.

Toplumcu Kurtuluş Partisi Genel Başkanı Alpay Durduran da, iki toplumun her düzeyde sosyal ve ekonomik ilişki kurmasının zorunlu olduğunu belirterek şöyle dedi: "Biz, emekçilerin örgütleri olarak PEO ve DEV-İŞ'in görüşmesini çok yararlı niteleriz. Ülke içindeki sömürüden çıkar sağlayanların iktidara ortak oldukları bu ortamda, çalışanların örgütlerinin sesleri elbette ki sorunun çözümüne katkıda bulunacaktır."

DHP Genel Başkanı Nejat Konuk ise, soruna toplumlararası görüşmelerle çözüm getirilebileceğini vurgulayarak, "Bu açıdan bakıldığında, PEO ile DEV–İŞ'in eşit koşullar içinde biraraya gelmeleri ve üyelerini ilgilendiren sorunlara çözüm getirirken Kıbrıs sorununun çözümüne de katkıda bulunmaları olumlu bir olay olarak değerlendirilmelidir kanısındayız." dedi.

Halkçı Parti Genel Sekreteri Özer Şahoğlu ise, "siyasi partilerin de karşılıklı olarak görüşmeler yaparak Kıbrıs sorununun barışçı çözüme ulaşmasına büyük katkılarda bulunabileceğine inanmaktayız. Bu bakış açısından PEO-DEV-İŞ buluşmasını çok olumlu bir girişim olarak niteliyoruz. Diğer örgütlerin de paralel çalışmalara girmesi halinde sorunun çözümünün hızlanacağına inanıyoruz." dedi.

Kıbrıs halkını temsil eden tüm demokratik örgütlerin, siyasi partilerin, görüşmeleri olumlu karşılayan açıklamalarına karşılık, hükümetteki gerici UBP görüşmelere karşı çıkarak yalnız başına kaldı.

Yalnızca Kıbrıs'ın gerici, faşist çevrelerini telaşa düşüren PEO ile DEV-İŞ görüşmesi, toplumlararası görüşmelerin çok yönlü bir biçimde sürdürülmesinin Kıbrıs emekçilerinin çıkarlarına uygun olduğunu bir kez daha gösterdi. Görüşmeler bir gerçeği daha vurguladı: Kıbrıs sorununun, nihai çözümü, Kıbrıs işçi sınıfı ve emekçi halkının mücadelesiyle gerçekleşecektir.

Kıbrıs Federal Cumhuriyeti'nde barış içinde

11 Temmuz günü sona eren PEO-DEV-İŞ görüşmeleri sonunda bir Ortak Bildiri hazırlanarak kamuoyuna açıklandı.

Ortak Bildiri'de, her iki sendikal örgütün, toplumlararası görüşmeleri başlatan Kiprianu-Denktaş anlaşmasını desteklediklerini ve bu görüşmeleri olumlu bir gelişme olarak kabul ettikleri belirtilerek, şu görüşlere yer verildi:

"Çözüm, dört ilkeye, Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs'a ilişkin kararlarına ve 19 Mayıs sözleşmesine dayanmak ve iki toplumlu, iki bölgeli Federal Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bütünlüğünü, bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü, bağlantısızlığını ve askerden arındırılmasını sağlamaktadır."

Bildiri'de, her iki örgütün de Kıbrıs için konfederal bir çözüme karşı oldukları belirtilerek, her iki toplumun karşılıklı anlayış ve esneklik ruhu ile davranmaları gerektiği savunuldu ve görüşmelerin çıkmazdan kurtarılması istendi. G̈örüşmelerin başarısızlığının, Kıbrıslı Rum ve Turk çalışan halkının yaşam koşullarını olumsuz yönde etkileyeceği ve tüm Kıbrıs halkının yeni ve daha kötü acılar çekmesine neden olacağı vurgulandı.

Ortak Bildiri'ye daha sonra, iyi niyet havası ve karşılıklı güvenin yaratılması amacıyla her iki tarafça somut ve pratik önlemler alınması üzerinde de durularak, şöyle devam edildi:

"Rumların ve Türklerin Federal Kıbrıs Cumhuriyeti'nde dostça ve barış için ... ceklerine ve yaşamaları gerektiğine inanıyoruz. Bundan ötürü iki toplumu bölen her tür şoven davranışı 19 Mayıs anlaşmasına ve bütün Kıbrıs halkının çıkarlarına aykırı bulur, lanetleriz."

Ortak Bildiri'de, her iki örgütün SALT-2 Anlaşması'nı sevinçle karşıladıkları, Filistin halkı ile Arap halklarına, emperyalizme ve siyonizme karşı mücadelelerinde tam destek ve dayanışma belirttikleri de açıklandı ve Ortadoğu'ya askeri müdahaleyi amaçlayan her türlü emperyalist komplo telin edildi.

Ortak Bildiri'nin son bölümünde, İran, Vietnam, Namibia, Zimbabwe, Şili, Nikaragua, Uruguay ve diğer Latin Amerika ülke halklarının emperyalizme, diktatörlüğe karşı ve demokrasinin yeniden kurulması, insan hakları ve sendikal haklar için verdikleri mücadeleyle dayanışma içinde olunacağı belirtildi.

Dev-İş ve PEO temsilcileri ortak açıklama yapıyor.

PEO'nun 1 Mayıs afişi: Türk ve Rum işçilerinin birliği için

15 Temmuz faşist darbesi lanetlendi

Emperyalizmin gudümündeki faşist Yunan cuntası ile Kıbrıs'taki yandaşlarının düzenlediği 15 Temmuz 1974 faşist darbesi, Lefkoşe'nin Rum kesiminde 13-14 Temmuz tarihlerinde düzenlenen miting ve toplantılarla lanetlendi.

AKEL'in öncülüğünde tüm ilerici, sol güçler tarafından düzenlenen miting ve toplantılarda, Kıbrıs sorununa adil bir çözüm bulunması, faşist ve darbeci unsurların kamu hizmetlerinden temizlenmesi, darbecilerin cezalandırılması, yasadışı silahların toplanması, adanın tüm yabancı asker ve üslerden arındırılması gerektiği vurgulandı.

* *

Bu arada, AKEL, 2-5 Kasım tarihleri arasında Lizbon'da düzenlenecek olan, Arap Halkları ile Dayanışma Uluslararası Konferansı'nın hazırlık komitesinin Paris'te yapacağı ön çalışmalara da bir temsilci gönderdi. Toplantıda, Arap ve özellikle Filistin halkıya destek ve dayanışmanın vurgulanacağı bildiriliyor.

İşte tekellerin 1978 vurgunu

Kuruluşun Adı	Ödenmiş Sermaye (000) TL.	Takvim Yılı Kârı (000 TL.) 1976	1977	1978
AKÇİMENTO	105.000	47.300	58.000	87.400
ALTAŞ	30.000	13.400	21.900	12.500
ANADOLU CAM	350.000	17.000	(80.000)	89.000
AROMA	45.000	617	45.000	14.700
BAĞFAŞ	200.000	63.000	50.000	43.000
BAŞTAŞ	108.000	1.800	3.300	13.400
B.ANADOLU Çim.	75.000	—	49.600	68.400
BURSA ÇİMENTO	63.000	21.309	56.000	84.800
ÇELİK HALAT	108.000	—	72.500	146.900
ÇİMSA	180.000	11.959	71.000	44.000
ÇUKUROVA Elk.	400.000	210.000	239.100	375.600
ECZACIBAŞI Yat.H.	180.000	21.182	33.000	48.900
GÜBRE FAB	250.000	110.000	38.700	63.600
GOOD-YEAR	81.000	40.000	21.000	64.300
HEKTAŞ	100.000	26.169	30.200	64.400
İŞ BANKASI	40.000	523.815	630.700	707.552
İZOCAM	16.900	26.200	34.000	39.100
KARTONSAN	140.000	35.600	83.400	148.200
KAV	30.000	17.452	30.400	65.400
KOÇ HOLDİNG	250.000	247.000	412.600	566.900
KOÇ YATIRIM	400.000	116.000	125.300	150.800
KORDSA	256.250	83.000	79.600	145.100
KORUMA TARIM	105.000	21.800	39.000	105.600
MAKİNA TAKIM	50.000	30.068	23.200	32.100
MENSUCAT Sant.	81.000	26.800	200.000	166.200
NASAŞ	195.000	106.000	124.300	186.100
NUH ÇİMENTO	71.500	16.800	119.600	176.800
OLMUK	150.000	46.800	69.700	59.800
OTOSAN	135.000	—	212.000	145.600
PİMAŞ	100.000	12.800	40.000	48.100
PLASTİFAY	18.000	21.779	25.000	7.700
POLYLAN	115.000	26.500	65.700	70.400
RABAK	280.000	98.500	132.300	167.000
SİEMENS	70.000	45.900	(9.700)	117.400
SİFAŞ	104.000	43.928	88.500	127.500
SUNTA	80.000	45.100	80.300	104.400
ŞİŞE CAM	200.000	64.800	178.800	248.000
TRANSTÜRK Hol.	300.000	33.317	46.000	85.500
T.DEMİR DÖKÜM	153.000	27.900	61.600	132.700
ÜNİROYAL	150.000	38.558	34.900	94.700

NOT: 1) Ödenmiş sermaye rakamları 31.12.1978 tarihi itibariyle düzenlenmiştir.

Odalar Birliği Başkanı Yazar: Süper kârlı bir yılın bilançosu

Kârlı 1978'in faturası

YÜRÜYÜŞ Nisan ayının ilk haftasında yayınlanan sayısında, Tüsiad tarafından hazırlanan "1979 Yılına Girerken Türk Ekonomisi" adlı yayına değinerek, 1978'in en kârlı yıl olduğunu, özel kesimin seçkin temsilcilerinin de açıklamaktan kaçınmadıklarını belirtiyordu.

Fırsat buldukça, döviz yetersizliğinden, elektrik kısıntılarından yakınıp, fabrikaların tam kapasitede çalıştırılamadığını söyleyen özel kesim temsilcileri, meşhur muhtıralarıyla bu yıl 1978'deki kâr oranlarının altında bir düzeye katlanamayacaklarını ilan ediyorlardı aslında.

Piyasada hisse senetlerinin alım-satımının yapıldığı 40 büyük kuruluşun, son üç yıllık kârlarına ilişkin veriler, emekçiler açısından "yokluk ve pahalılıkla geçen bir yıl daha" olan 1978'in, burjuvazi açısından "sıkıntısız ve verimli" bir yıl olduğunu göstermektedir. Sözkonusu 40 firmadan 8'inin kârları, bir önceki yıl sağlanan kâra göre yüzde 100'den daha fazla artmıştır.

Örneğin, Koç Topluluğu içindeki kuruluşlardan Kav Orman Sanayii A.Ş., 1976'da 17 milyon 452 bin lira olan kârını, 1977'de 30 milyon 400 bin'e ve 1978'de yüzde 115'lik bir artışla 65 milyon 400 bin liraya çıkarmıştır. Yine, yabancı sermayeli kuruluşlardan ikisi aynı dalda üretim yapmalarına karşın, geçen yıla göre yüzde 150 daha fazla kâr etmişlerdir. Bunlardan Uniroyal' in, 1976'da 38 milyon 558 bin lira olan kârı, 1977'de 34 milyon 900 lirada kalmış, 1978'de ise yüzde 171 artarak 94 milyon 700 bin liraya yükselmiştir. Good Year de, son üç yılda sırasıyla 40 milyon, 21 milyon ve 64 milyon 300 bin liralık kâr sağlamıştır.

Verileri açıklanan kuruluşlar içinde en yüksek tutarda kâr edeni İş Bankası'dır. 1976'da 523 milyon 815 bin, 1977'de 630 milyon 700 bin ve 1978'de 707 milyon 552 bin liralık kâr sağlayan Türkiye İş Bankası, bundan önceki yıllarda da, karşılaştırmaya konu olan diğer 39 kuruluşun başında yer almıştır.

İkinci sırada yer alan Koç Holding'in kârları da "istikrarlı" bir gelişme göstermiş, kârlar 1976'da 247 milyon lira iken, 1977'de 412 milyon 600 bin liraya, 1978'de de 566 milyon 900 liraya çıkmıştır. Koç Holding'in otomotiv sanayii ve öteki aletler alanındaki satışları 1978 yılında gerilemesine karşın, kâr tutarlarında Türk Lirası cinsinden artış sağlanmıştır.

Firmalar arasında kârlılık dizeyi dikkati çeken bir başkası da Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.dir. 1978 Temmuz'unda grev kararı alınan, ancak Bakanlar Kurulu kararı ile iki kez 90 gün süre ile ertelenen Soda Sanayii A.Ş.'nin sermayesinin yüzde 30'una sahip olan Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.nin geçen yıl elde ettiği kâr 248 milyon liradır. Soda fabrikalarındaki yüzde 40 hissenin ve Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.deki sermayenin yüzde 80'inin de Türkiye İş Bankası'na ait olduğu hatırlandığında, "soda üretilmiyor, direniş yapılıyor" diyerek 900 kişiyi fabrika kapısının önüne koyan işverenin kimliği ve gerçek kâr düzeyleri açıkça ortaya çıkmaktadır. Şişe ve Cam Fabrikaları'nın 178 milyon 800 bin lira olan 1977 yılı kârına oranla, geçen yıl yüzde 39 daha çok kâr gerçekleştirilmiştir.

Bu arada, sözkonusu kuruluşun bu "başarısı" uluslararası planda da haketttiği yeri almış ve 59 ülkenin en büyük kuruluşlarının bulunduğu listeye girmiştir. Business Week Dergisi tarafından hazırlanan, Birleşik Amerika ve sosyalist ülkeler dışındaki 59 ülkenin en büyük kuruluşlarını kapsayan bu listeye göre 1978' de Şişe Cam Fabrikaları 187,1 milyon dolarlık satış gerçekleştirmiştir. Diğer bir deyişle, "soda bulamadığı için doğru dürüst üretim yapamayan" işletme bir önceki yıla göre satışlarını yüzde 30, kârını ise yüzde 39 çoğaltmıştır.

Tabloda yer alan diğer kuruluşların kârları incelendiğinde, özel kesimin neden 1978'den hoşnut kaldığı kolayca anlaşılmaktadır. Emperyalizmle yapılan işbirliğinin sonucu "fena değildir", ama hep daha fazlası istenmektedir, istenmek zorundadır. Çünkü, sistemin mantığı, temel direği "kâr"dır.

EKONOMİ HABERLER

TÜRKİYE'NİN KREDİ GÜVENİLİRLİĞİ YÜKSELİYORMUŞ!

Türkiye'nin yurt dışında kaybettiği "kredi verilebilir ülke statüsü"nü yavaş yavaş kazandığı bildiriliyor. Uluslararası mali çevrelerin artık Türkiye'ye "aldığı krediyi geriye ödeyemez" bir ülke gözüyle bakmaktan vazgeçtikleri belirtiliyor. Edinilen bilgilere göre, özellikle Alman ihracat kuruluşları ve Alman bankerleri Türkiye'nin ödeme işlemlerinin çok azalmasına karşın yeniden yoluna girdiği kanısındalar. Türkiye'nin bir döviz darboğazı içinde olduğunu belirten Alman mali çevreleri, Türk ihracatçılarının girdikleri yükümlülükleri pürüzsüz yerine getirdiklerini savunuyorlar.

13 BÜYÜK BANKANIN MEVDUATI BEŞ KAT ARTTI

Yılın ilk yarısında, 13 büyük bankanın 14 ildeki mevduatında sağlanan artış, geçen yıla göre 5 kat daha fazla. Yılın ilk altı ayında 52 milyar 872 milyon lira artan bankalar mevduatı Haziran sonunda 261,8 milyar liraya ulaştı. Eşdönem içindeki banka kredileri artışı ise 28,4 milyar lira. Böylece banka kredileri, 220 milyar lirayı aştı.

JAPON DIŞ TİCARETİNDE 1 MİLYAR DOLAR AÇIK VAR!

Japonya'nın dış ticaret dengesinin bu yılın ilk yarısında yaklaşık 1 milyar dolar açık verdiği bildirildi. Japon Maliye Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, 1979'un ilk altı ayında Japon dışsatımı yüzde 5,6 oranında artarken, dışalım yüzde 31,7 oranında yükseldi. Geçen yıl Ocak-Haziran döneminde dış ticaret dengesi 9,9 milyar dolar fazla verirken, bu yılın eşdöneminde 993 milyon dolarlık açık verdi.

AET'DE PETROL FİYATLARI BİRBUÇUK YILDA YÜZDE 40 YÜKSELDİ

Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üye 9 ülkede, 1978 yılı başından beri, petrol fiyatlarında görülen ortalama artışın yüzde 39'a ulaştığı bildirildi. AET Komisyonu'nun hazırladığı bir raporda, konut ısıtmasında kullanılan yakıt fiyatının yılbaşından 2 Temmuz'a kadar yüzde 47,5 artarken, normal benzin fiyatlarının yüzde 28, süper benzin fiyatlarının ise yüzde 27,4 oranında artış kaydettiği belirtildi.

Merter terörcüleri kimden cüret alıyor

1 Mayıs teröründe baş rolü oynayan Albay Nihat Bener benzer uygulamaları şu günlerde de sürdürme çabasında. Bu çabaların sonucu olarak aynı albay yönetimindeki "güvenlik kuvvetleri" 1 Mayıs terörüne tanık kişiler üzerinde baskı yaratmak amacı ile ev bastılar. Arama bahanesiyle evlerin içini alt-üst ettiler. Bu arada daha önce bombalanan Türkiye İşçi Partisi Bakırköy ilçe merkezinin Merter'de bulunan lokali de kapısı kırılarak arandı. Bu arama sırasında, partililerin lokale girmeleri engellendi ve çeşitli evraka el kondu.

Merter'de arama adı altında uygulanan yıldırma operasyonundan sonra, evi aranan Türkiye İşçi Partisi Merkez Disiplin Kurulu üyesi Nermin Aksın Başbakan Ecevit'e bir mektup gönderdi. Aksın'ın mektubu şöyle:

Sayın Bülent Ecevit
Başbakan

8.7.1979 Pazar günü gece 24 sıralarında Merter'de bulunan ikametgahım asker ve emniyet görevlisinden oluşan 30 numaralı ekip tarafından arama gerekçesi ile basılmıştır.

Kendilerine; apartman yöneticimiz tarafından "yazlıkta bulunduğumuz, evde kimsenin olmadığı ve istenirse 20 - 25 dakikalık mesafede bulunan şahsının hemen alınıp getirilebileceği" bildirildiği halde, bu ikaz dikkate alınmamış ve görevli Albay Nihat Bener'den emir aldıklarını belirterek evimin kapısı kırılmış böylece içeri girilmiştir.

Bu ev ki aynı zamanda Devlet'imizin son kademesi olan 60 bin nüfuslu mahallenin mülkü amiri eşim Muhtar İ. Aksın'ın da ikametgahıdır. Böylece Sıkı-Yönetim mahkemelerinde savunma görevi yapan bir avukat baskı altında tutulmak istenirken ikametgahımızın aile reisi olan eşimin şahsında, Devlet Otoritesinin de hedef alınmasına göz yumulmuştur.

Arama amacını aşan eylemde; en özel mektuplarım.. çamaşır ve yatak dolaplarıma kadar her taraf karıştırılmış, evimin mahremiyetine tecavüz edilmiştir. Bu fiili durum; Merter'de yapılan genel arama fırsat bilinerek, Sıkıyönetim Savcılığı'nca 1 Mayıs olayları ile ilgili (Mahalde bulunan askeri görevlilerin —Albay Nihat Bener'de orada bulunmaktadır— nezaretinde, emniyet mensuplarınca yaratılan dövme olayının) soruşturmasında görgü tanığı olan apartmanımızdaki üç daire kasten seçilmiş, arama amacını aşan bir biçimde eşyalar alt üst edilmiş, sakinlerine hakaretler yapılmış ve 1 Mayıs olayları söz konusu edilerek; "Biz sizin kim olduğunuzu biliyoruz ama siz bizi bilmiyorsunuz..." gibi sözlerle psikolojik baskı altında tutulmuşlardır. Ana, Demir Ökçe, Evlilik Şirketi adlı kitaplar dolayısıyla, dayağı protesto eden kişiler bahane ile gözaltına alınmışlardır. 40 daireli apartmanımızın içinden sadece benim ki dahil 3 dairenin seçilmiş olmasının yorumu açıktır. Böylece Genel arama; hiçbir daire aranmayarak bu üç daire için özelleştirilmiş ve keyfileştirilmiştir.

10. 7. 1979 günü sözünü ettiğim diğer iki daire'den alınıp götürülen ve vekilleri olduğum kişiler hakkında; ailelerin nerede olduklarını tespit edememeleri üzerine, can güvenliklerinden şüphe ettiklerinden bahisle Avukatları olarak bana başvurmuşlardır. Tarafımdan, gerekli araştırmalar yapılmış nereye götürüldükleri tespit edilemeyince aramaları yönlendiren ve emirlerinin uygulandığı Albay Nihat Bener'le yaptığım bir telefon konuşmasında iki saat kadar sonra 8.7.1979 gecesi alınıp götürülen bu şahıslar; hiçbir resmi ifade alınmadan, Hakim huzuruna da çıkartılmadan Tozkoparan Karakolu'ndan salıverilmişlerdir.

Bu arada Davutpaşa Kışlasından telefonla konuştuğum söz konusu Albay derhal Tozkoparan Karakolunu aramış: "Avukat olarak hukuki yollara başvuruyor şimdi ne yapabiliriz.." diye sormuş orada konuşma üzerine gelen ismi mahfuz kişi tarafından bu heyecanlı konuşma takip edilebilmiştir. Karakol Komseri Yalçın Bey tarafından kendisine şu tavsiyede bulunulmuş ve konuşma şöyle devam etmiştir: "Hiç üzülmeyin Albayım Tim Komutanı olarak bir tutanak tanzim edelim; isim vermek istemeyen bazı kişilerin şikayetleri üzerine gecikmesinde sakınca bulunduğundan içeri kapı kırılarak girilmiştir diye bu konuda diğer arama yaptıram Tim Komutanlarına da bilgi verin. Böyle tutanaklar lazım oluyor..." demiştir.

Bu karakol Komiser'i 1 Mayıs Merter olaylarında tuttuğu yasa dışı tutanaklarla Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesinin Es 979/754 sayılı Dosyasında tanınmıştır.

Savunma ve hak arama görevlerimi Avukat olarak yerine getirmemin önlenmesi amacı ile gerçekleştirilmiş olan bu yasa dışı fiili durumu; Başbakan olarak size duyurmayı bir görev bilirim. Hukuk Devleti ilkelerinin böylesine zedelenmesine müsaade edilmeyeceğine ve gereğinin yapılacağına güvenmek isterim.

CHP KİMLERİ SENATÖR YAPIYOR?

Celal Sungur Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı'dır. Şimdi CHP'den Yozgat senatör adayı olduğu öğrenildi! İlginç bir sonuç. Çünkü, Celal Sungur bugüne dek MHP yanlısı olarak bilinirdi.

Ankara Tıp Fakültesi öteden beri ilerici öğrencilerin baskı altında tutulduğu, buna karşılık da faşist çetelerin cirit attıkları bir okuldur. Celal Sungur da, fakültede bu ortamı hazırlayan kişilerden biridir. Geçen yılın başında yapılan bir öğrenci forumuna "el koyduktan" sonra yaptığı konuşmada, "bu ülkede faşizm yaşamaz" diye nutuk atıp ardından da faşistlere, "yaşatmayın bu komünistleri, bu okulda barınamazlar" dediği belirtiliyor.

Görevine böylesine hızlı bir biçimde başlayan Sungur'un ilk işi, ilerici, demokrat öğrencileri hedef seçmek oldu. Önüne geleni okuldan uzaklaştırmaya başladı. Bu nedenle birçok TIP—DER üyesi öğrenci sınav haklarını kaybetti. Üniversiteler yasasının antidemokratik maddelerine dayanarak, 7 günlük okuldan uzaklaştırma yetkisini, keyfi bir biçimde uyguladı. Fakülte içinde açıkça suç işleyen faşist saldırganları takipsiz, kovuşturmasız bırakırken, saldırıya uğrayan öğrenciler hakkında kovuşturmalar yaptı, şebekelerine el koydu.

Bugüne dek bir tek faşiste ceza verdi; o da, üzerinde bulunan yedi tabancayla yakalandığı için, yedi gün okuldan uzaklaştırma cezasıydı!..

Celal Sungur, Fakültenin öğrenci işlerini de istihbarat örgütü gibi çalıştırmanın ustasıydı. Öğrenciler hakkında dosyalar tutturduğu açığa çıkmış durumda. Hatta, bir ara okulun duvarlarında "karakola gider" diye yazılar asılıydı...

Celal Sungur işte böylesi "yetenekleri" olan bir kişiydi. "Yetenekleri"ni bundan sonra CHP için kullanacağı anlaşılıyor. Herhalde Yozgat'tan senatör seçilir ve "hayırlı hizmetlerini" CHP içinde de sürdürür!..

Bu arada, okuldaki faşistlerin, "Önce MHP'ye geldi, kabul edilmedi. Şimdi CHP'ye gitti" diye konuştukları da söyleniyor!

NOT...

Bir devlet düşünün...

Mide!..

Hiç düşündünüz mü, kendisi bir et parçası olan bu organ, eti sindirir de, niçin kendisini sindirmez. Sonuçta kendisi de iki avuç et değil midir? Niçin kendisini yemez?..

Doğanın enfes bir dengesi değil mi?

Ama bu her zaman böyle olmaz. Midenin de kendisini sindirmeğe, yemeğe başladığı olur bazen. Ülser işte bu olayın adıdır. İnceden, usuldan mide kendini yemeğe başlamıştır... Bu olay dönülmez ve onulmaz hal alırsa onun adına da mide kanseri derler.

Bir anlamda sınıflı toplum temeline dayalı sömürü ekonomilerinin tekelleşme eğrisinde, belirli bir aşamadan sonra görülmeğe başlanan arıza da bu değil midir?

Ekonominin, artı-değerin vahşice sindirilmesiyle yetinmediği, kendisini de sindirmeğe başladığı basamak... Hemen yanıbaşında politikasının kendisini yemeğe başlaması, değer yargılarının, kültürünün, ahlakının, kedinin çatır-çutur yavrusunu yediği gibi kendilerini yemesi...

Türkiye kapitalizminin "Küçük Amerika" serüveninin 1979'lardaki kördüğümü bir ölçüde bu tabloda sırıtmıyor mu?...

* * *

Bir devlet düşünün, bağrında cinayet şebekeleri yetiştirsin, beslesin ve kanat gersin...

Gestapo'nun bir baş bayiini alsın 1945'li yıllardan bu yana, 1965'lerde parti işgali yaptırsın, 1967'lerde silahlı kamplar kurdursun, 1970'lerde bu kamplarda yetişenler için Cumhurbaşkanı'nın ağzından "Bunlar memleketi seven milliyetçi gençler" dedirtsin.

Bir devlet düşünün.

İktidarı açık ve gizli iki başlı hale getirsin. İkincisini birincisine kollatsın. Birincisine "uyuyan güzel" tablosu çizsin; ikincisini Drakula gibi geceye salsın, öldürtsün, boğazlatsın, kan döktürtsün. Drakulası uyurken üstündeki battaniyeyi düzeltsin...

Bir devlet düşünün, cinayet erbabından kendisine "yardımcı güç" yetiştirtsin. Bir devlet düşünün. Legalinde üç hilalli, illegalinde dört hilalli gamalı haç pazubentli cinayet sürülerini arşivinde barındırsın.

Bir devlet düşünün, bir devlet bakanının özel kalem görevlisini cinayet suçuyla arasın bulamasın.

Bir devlet düşünün, kendi istihbarat örgütünü CIA'nın yan kuruluşu haline getirsin.

Bu devlette bir zamanlar bir başbakan katili makamında kabul etsin. Bu devlette, bir dernek başkanı kalksın "Bizim istihbarat gücümüz devletin istihbarat gücünden daha üstündür" desin...

Böyle bir devlet var mıdır acaba yeryüzünde?..

* * *

Böyle bir devletin olup olmadığını izan sahiplerine bırakalım. Dönelim şu soruna.

MHP hakkında üçü İstanbul, biri Ankara, biri Adana, biri de Zonguldak Cumhuriyet Savcılığı olmak üzere 6 adet dosya hazırlanmış ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmiştir. Bu dosyalarda, bu partinin silahlı eylemlerle organik bağları olduğu belgelenmektedir. Ve bu dosyalar, verildiği tarihlerden bugüne kadar üzerinde herhangi bir işlem yapılmaksızın turşuya yatırılmıştır.

Ve geçtiğimiz haftanın Çarşamba günü de İstanbul Askeri Savcılığı, gene bu partinin Bakırköy İlçe örgütünde patlayıcı madde ve silah bulundurulduğu, bazı kişilerin barındırıldığı gerekçesiyle Adalet Bakanlığı'na ve Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurmuştur.

Cumhuriyet Başsavcılığı ne yapmaktadır?

Başsavcı Kazım Akdoğan ne yapıldığını pek veciz biçimde basına açıklamıştır. Akdoğan'ın aydınlatıcı açıklaması kısa ve özdür:

"- Hepimiz izne ayrılıyoruz... Yargıtay'da nöbetçi daireler var. Açıklanan başvuru gerekirse orada incelenir..."

Ve öbür gün de adli tatil başlamıştır.

Cumhuriyet Başsavcısı mayosunu giymiştir.

* * *

Bu memlekette 2 Temmuz günü Cumhurbaşkanlığı Özel Sekreteri Ümit Haluk Bayülken MİSK Genel Başkanı Ömer Faruk Akıncı ile yönetim kurulunu Çankaya Köşkü'nde kabul etmiştir. Kendilerine MİSK Genel Merkezi bombalandığı için acil şifalar dilemiştir.

Bu tarihten 15 gün sonra 17 Temmuz günü MİSK'in eğitim merkezinde bomba imal edilirken elde patlamıştır. Resmi makamlar açıklamışlardır bunu...

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri'ne, MİSK Genel Başkanıyla tekrar görüşmek, bu kez başsağlığı dilemek işi düşmektedir... Sayın Cumhurbaşkanı bu ayın başında "MHP'lilere yapılan saldırılar dursun"demese bendeniz saldırmayı düşünüyordum. Tam zamanında söyledi de tuttum kendimi...

* * *

Mide!...

İki avuç et parçası, et yer, kendini yer mi? Yer! Şimdilik Ülser!..

FERHAT GÜN

SENDİKAL BİRLİĞİN TEME…

İlerici sendikal hareketin yıllardan beri içinde bulunduğu bunalımın bugün de geride bırakılamamasının nedeninin, bunalımın nasıl aşılacağının bilinememesi ve çözüm yollarının bir türlü bulunup çıkarılamaması olmadığı açıktır.

İşçi sınıfının politik hareketi tarafından defalarca, bünyesinde değişik görüş ve inançlardan insanları barındırmak, onları mücadeleye sokmak zorunda olan kitle örgütlerine işlevlerinin dışında işlevler yükleşmeye kalkışmanın ters sonuçlar doğuracağı belirtilmiştir.

DİSK'ten, Maden-İş, Bank-Sen, Bay-Sen ve Yeraltı Maden-İş Sendikalarının geçici olarak ihraç edilmesi üzerine Türkiye İşçi Partisi tarafından yapılan açıklamada da, geçici olarak ihraç edilen sendikaların bunalıma gelinmesinde birinci derecede rolü olduğu gerçeği bir kez daha vurgulanmış, öte yandan bunalımı aşmanın yolunun da kesinlikle ihraçlarda aranmaması gerektiği belirtilmiştir. Aynı açıklamada, bunalımın aşılmasının yolunun ihraçların kaldırılması, DİSK Genel Kurulu'nun toplanması ve daha da önemlisi sendikaların demokratikleşmesinden geçtiği söylenmiştir.

İlerici sendikal hareketin birliğini sendikal demokrasi temelinde koruyup pekiştirmek, bunun için sendikaların yapısını demokratikleştirmek yalnızca bilimsel sosyalistlerin işçi sınıfının ekonomik mücadelesi açısından zorunlu ve yaşamsal gördüğü bir talep değildir. Bu talep aynı zamanda, bilimsel sosyalistlerin çabaları sonucunda geniş kitleler tarafından benimsenmiştir ve bu nedenle de bir kısım sosyal demokratlar da dahil olmak üzere geniş bir kesim tarafından savunulan bir talep olma özelliğini kazanmıştır.

Varlıklarının koşullarını dar hesapların temelinde yaratma uğraşında olanların, hesaplarının gerçekleşmesi için, daha demokratik yapıya kavuşturulmuş olan tüzükler söz konusu olsa bile, tüzük boşluklarından yararlanmanın yollarını arayıp bulacakları doğrudur. Böylelerinin bugün varolan kimi anti-demokratik tüzük hükümlerini bile tam olarak uygulamaktan kaçmanın yollarını bulmakta ne kadar "usta" olduklarından söz edilebilir. Ne var ki sendikal demokrasi için verilen mücadele, en somut ifadesini tüzükte bulmakla birlikte, yalnızca tüzük için verilecek bir mücadeleyle sınırlı kalmaz. Bu mücadele aynı zamanda ideolojik mücadelenin de bir parçasıdır.

İlerici sendikal hareketin birliğinin sağlanması yolunda hiçbir zaman, dar hesaplarından başkasını görmek istemeyenlerin öznel "niyetlerine" seyirci kalınmamıştır. Tersine, ilerici sendikal hareketin birliğinin sağlanması görevi her zaman bilimsel sosyalistlerin öncülüğünde başarılmış, bu görevin yerine getirilmesi için zorunlu bir koşul olan sendikal demokrasinin yaşama geçirilmesi için de mücadelenin başını yine bilimsel sosyalistler çekmiştir. Sermayenin bilimsel sosyalistlerin çabalarını engellemek için binbir türlü olanaklar hazırladığı, toplumun her tarafına anti-komünizm tohumları ektiği koşullarda başka türlüsü de olamazdı.

Örneğin 1907 yılında Bulgaristan'da, Genel İşçi Sendikasının Dördüncü Kongresi öncesinde, oluşturulması düşünülen merkezi sendikaların tüzüklerinin parti merkez komitesinin liderliğinde ve Dimitrov'un aktif katılımı ile hazırlanışı sırasında, önemle ele alınan konulardan birisi sendika içi demokrasi ilkesinin yaşama geçirilmesinden başka bir şey değildi:

"Demokratik merkeziyetçilik ilkesi de sendika tüzüklerinin temel bir ilkesiydi. Bu ilke, güçlerin merkezileştirilmesinin, olanakların yoğunlaştırılmasının ve sendikanın yönetilmesinin temel işlevlerinin yanısıra, olabildiğince geniş sendika demokrasisinin güvencesiydi." (Georgi Dimitrov And The Trade Union Movement, Sofia Press, 1976, s.38)

Bu nedenle de Dimitrov, işçileri bilimsel sosyalistlerin sendika demokrasisini zedeleyeceklerine inandırmak isteyen reformistlere "biz komünistleri sendika demokrasisine karşıymış gibi göstermek bütünüyle saçmadır" yanıtını verirken, başından sonuna kadar sendikal demokrasinin öncülüğünü yapmış bir bilimsel sosyalist olarak bütünüyle haklıydı, reformistlerin çabalarının geniş işçi yığınlarının gözünde hiçbir geçerli yanı yoktu, olamazdı.

Dahası, Dimitrov Komünist Enternasyonal'in Yedinci Kongresi'ne sunduğu raporda da sendikal hareketin birliğini sağlamanın yalnızca "sendikal demokrasi, faşizme karşı mücadele, sermayeye karşı mücadele" temelinde yaratılabileceğini belirtiyordu. Komünist Enternasyonal Yürütme Kurulu tarafından dikkatle ele alınan ve sonuçta Profintern'in faaliyetlerinin sona erdirilmesi ve işçi sınıfının uluslararası ilerici sendikal birliğinin daha sonra Dünya Sendikalar Federasyonu'nun kurulmasına yol açacak biçimde, çok daha geniş bir temelde oluşturulması ile noktalanan tartışmalarda Dimitrov şunları söylüyordu:

DİSK'E EVET Mİ HAYIR MI?

SELİM MAHMUTOĞLU

Nihayet beklenen açıklama yapıldı. Ancak doğrusunu söylemek gerekirse açıklama, içerik bakımından beklenmiyen açıklama oldu. Çünkü yaygın olarak beklenen, DİSK yönetiminin bir süre önce geçici olarak üyelikten çıkardığı Maden-İş Bank-Sen ve Baysen sendikalarını, son 1 Mayıs ve 15 - 16 Haziran kutlamalarındaki tavırlarından ve bu üç sendika yöneticilerinin çeşitli vesilelerle yaptıkları ortak açıklamalardan dolayı, bu kez, kesin ihraç talebiyle DİSK Onur Kurulu'na sevkedileceği idi.

Bu beklentilere paralel olarak da, bir yandan DİSK'in doğacak boşluğu aynı işkolundaki bağımsız sendikaları DİSK üyeliğine alarak veya bu işkollarında yeni sendikalar kurdurtarak dolduracağı, diğer taraftan da ihraç edilen bu üç sendikanın yeni bir konfederasyon kuracağı üzerine, yaygın söylentiler ve yorumlar yapılmaktaydı.

Ancak belirttiğim gibi açıklama beklenenin tersine oldu. DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk 17 Temmuz tarihli açıklamasında, geçici ihraç kararlarının verildiği tarihten bu yana, söz konusu sendika yöneticilerinin "disiplinsiz, sorumsuz ve ayrılıkçı tavırlarını devam ettirmişlerdir" tespitiyle birlikte, "bütün bunlara rağmen, tabandaki işçilerin özlem ve isteklerini dile getirdiğime inanarak; T. Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen sendika yöneticilerine son bir kez daha sorumluluklarını hatırlatmayı, üyelerinin isteklerine kulak vermeye çağırmayı, DİSK Genel Başkanı olarak tarihi bir görev sayıyorum" diyerek tartışma zeminini somutlamıştır.

Nedir, Baştürk'ün istediği? Özetle: Tüzüğünüzü demokratikleştirin, bu tüzüğe göre organlarınızı yeniden oluşturun, sendika içi demokrasiyi sendikalarınızda hayata geçirin; bu güne kadar sizinle aynı görüşü paylaşmadı diye ihraç ettiğiniz veya tasfiye ettiğiniz üye veya yöneticilerinizi tekrar örgütünüze kazanın; DİSK'e karşı kurulan sendikaları desteklemekten vazgeçin; eskiden olduğu gibi toplu sözleşme müzakerelerine sendika işyeri temsilcilerini gene katın; Referandumdan kaçmayın; sendikalarda her türlü siyasi görüşten üye ve yönetici olabileceğini kabul edin ve buna uygun davranın.

DİSK Genel Başkanının bu üç sendika ve yöneticileri hakkında verilmiş bulunan DİSK Genel Onur Kurulu kararlarının süresinden önce yeniden gözden geçirilebilmesi için ileri sürdüğü şartlar özetle bunlar.

Üstelik bu şartlar, söz konusu sendika yöneticilerinin sendika sendika dolaşıp DİSK'i olağanüstü Genel Kurul'a götürmek için imza topladığı ancak Aster-İş, Yeni Haber-İş ve Petkim-İş sendikalarının dışında hiç bir sendikadan bu anlamda imza alamadıkları yani tıkandıkları bir zamanda yapılmaktadır. Çünkü her gittikleri sendikadan kendilerine söylenen "önce kendi sendikalarınız içindeki tasfiyeleri kaldırın, sendika içi demokrasiyi yerleştirin, ondan sonra" olmuştur.

Kaldı ki DİSK Genel Başkanı'nın ileri sürdüğü şartlar bu sendikaların tabanındaki işçilerin talep ve özlemleriyle çakışmaktadır. Ortada bir dayatma yoktur. Normal olarak bir sendikanın, hele hele kendisine "sınıf ve kitle örgütüyüm" diyen her sendikanın uyması gereken ve genel kurallardır ileri sürülenler.

Elbette polemiğe açıktır, DİSK Genel Başkanının açıklaması. Açıklamanın baş tarafındaki değerlendirmeleri ön plana çıkarıp ileri sürülen talepleri gözardı etmek de, veya ileri sürülenleri "anlamsız", "yetki dışı" diyerek geçiştirmek de mümkündür. Ancak gerçekçi değildir. Söz konusu sendikaların Genel Kurul kararları vardır deyip Kırıkkale'de ve Ereğli'de referandumdan kaçtığını gizlemek mümkün değildir. Keza siyasi görüşleri nedeniyle görevden alınan, sendikadan hatta işyerlerinden attırılan üye ve yöneticileri de Genel Kurul kararları ile izah etmeye kalkışmak kolay olmıyacaktır. 1 Mayıs veya 15 - 16 Haziran kutlamaları da öyle.

Kaldı ki tartışma zemini DİSK'e evet mi yoksa hayır mı da somutlanmaktadır. Tartışma zemini, ilerici sendikal hareketin birliğinin DİSK'te sağlanıp, sağlanmaması üzerindedir. Saflar bu somutta belli olacaktır. DİSK'e evet mi? Hayır mı?

Elbette hiç kimse ilkesiz bir biçimde, kayıtsız şartsız evet'i savunmayacaktır. Savunulmaz da. Ancak, önce söz konusu sendika yöneticilerinin ileri sürdüğü talepler yerine getirilsin, ondan sonra DİSK Genel Başkanınınkilere evet denilinsini de kimse savunmıyacaktır. Bu da savunulmaz.

Eğer DİSK Genel Başkanı bu çağrıyı yapmayıp da söz konusu üç sendika doğrudan kesin ihraç talebiyle DİSK Onur Kurulu'na sevkedilseydi, "demokratım diyen herkes DİSK'in bu kararına şiddetle karşı çıkardı. Ancak bu yapılmadı. Engellendi. Her neyse. Şimdi ortada atılmış somut bir adım var. Buna olumlu yanıt vermek gerekiyor. Bunu "manevra" olarak nitelemek, bu nitelemeyi yapanlara hiç bir şey kazandırmaz, tersine çok şey kaybettirir.

DİSK Genel Başkanının açıklamasının birinci derecede muhatabı, söz konusu sendikaların yöneticileridir. Bundan sonraki gelişmelerde bu sendika yöneticilerinin tavırları önemli olacaktır, ancak belirleyici değil. Baştürk açıklamasında "DİSK'in asla vazgeçemiyeceği işçi tabanına bu konuda büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir" diyerek dikkati özellikle Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen üyesi işçilere çekmektedir. Ve asıl belirleyici de bunlar olacaktır.

Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen sendikası tabanındaki işçiler, özellikle Maden-İş üyesi işçiler DİSK'e karşı son derece duyarlıdırlar ve DİSK'e hayır demeleri mümkün değildir. Çünkü Maden-İş üyeleri DİSK'in DİSK olmasında, ulusal ve uluslararası alanda saygınlık kazanmasında en çok emeği geçenlerdir.

Bu üç sendika yöneticileri de görünürde DİSK'e hayır dememektedirler. Tersine bütün çıkışlarını DİSK adına yapmaktadırlar. Ancak, DİSK yönetiminde iken ve halen kendi sendikalarındaki tasfiyeci politikaya devam etmeleri bir yana; DİSK yönetiminden düştüklerinden bu yana, DİSK yönetimine karşı izledikleri politika, işi bu denli kişilere indirgemeleri, tek tek kişilere karşı mücadele ediyorum derken örgütün bütünlüğünü gözden kaçırmaları, kendilerini DİSK'e hayır demenin de ötesinde bir konuma getirmiştir. Ve bu konumlarıyla ister istemez Baştürk'ün "işçi sınıfının sendikal birliğinin DİSK çatısı altında toplanması görevini hiçe saydıklarının ve DİSK dışında kendilerince başka yolları denemek istediklerinin kanıtıdır" tespitine, haklılık kazandırmaktadır.

Bu nedenle bu üç sendika tabanındaki işçiler özellikle Maden-İş üyesi işçiler, objektif olarak DİSK dışı bir konuma düşmemeleri için, subjektif niyetlerinden öte, DİSK içinde kalmak için aktif olarak sendika yönetimlerini etkilemeleri gerekmektedir. Çünkü DİSK Genel Başkanı tarafından ileri sürülen şartlar yalnız verilmiş bir kararın yeniden gözden geçirilmesi için değil, aynızamanda söz konusu sendikaların tekrar DİSK üyeliğini kazanabilmelerinin de şartlarıdır.

Evet, sorun, DİSK'e evet mi, hayır mı sorunudur. İlerici sendikal hareketin birliği sorunudur. Sınıf mücadelesinin bir parçasıdır. Faşizme, emperyalizme ve kapitalizme karşı verilen mücadelenin güçlendirilmesinden bağımsız değildir. Tam tersine çok yakından ilişkilidir.

Ve bu anlamda görev ve sorumluluk çok geniş kapsamlıdır. Somut durum başta DİSK'e bağlı diğer sendika yöneticilerine de büyük görev ve sorumluluklar yüklerken, tüm ilerici, demokrat ve sosyalistleri de içine almaktadır.

Bilimsel sosyalistler dün olduğu gibi bugün de her türlü tasfiyeciliğe, anti-demokratik sendika tüzüklerine, bunun sonucu işbaşında kalan sendika yöneticilerine karşı sürdürdükleri mücadeleye uzlaşmaz bir biçimde devam etmektedirler. İşçi sınıfının sendikal birliğini DİSK'te Metalurji işkolundaki işçilerin birliğini de Maden-İş'te sağlamak için başta Ereğli, Bursa, Seydişehir, Kayseri ve İstanbul olmak üzere her yerde en ön safta döğüşüyorlar.

LI SENDİKAL DEMOKRASİ

"Küçük Kızıl Sendikaların var olduğu ülkelerde, bunlara kendi görüşlerini savunma hakkı verilmesi ve ihraç edilen üyelerin geri alınması koşuluyla, bu sendikaların büyük reformist sendikalara katılmasını öneriyoruz. Ancak, büyük Kızıl Sendikaların büyük reformist sendikalara koşut olarak varolduğu ülkelerde, kapitalist baskıya karşı mücadele platformu temelinde ve sendika demokrasisi güvencesinde, birlik kongreleri toplanması için çalışmalıyız." (Georgi Dimitrov, Selected Works, Sofia Press 1972 Vol. 2, s. 58)

Sendikal demokrasinin gerçekleşmediği, tersine tasfiyelerin birbirini izlediği, seçilmiş temsilcilerin temsilciliklerinin onaylanmaması bir yana, üyeliklerinin askıya alındığı, yönetim organlarına merkez yöneticilerinin "beğenisini" kazananların aday olabildiği koşullarda birliğin gerçekleşebileceğinden söz etmek olanaksızdır. Bu nedenle de sınıf ve kitle sendikacılığı ilkeleri temelinde işçi sınıfının ilerici sendikal hareketinin birliğini yaratmak, aynı zamanda sendikanın işlevlerinin üzerine oturmasını sağlamak için sendikal demokrasinin yaşama geçirilmesi yolunda çaba harcama ve bu görevi başarma bilimsel sosyalistler için önde gelen bir görevdir.

Ne var ki, bugün başta Maden-İş Sendikası olmak üzere, DİSK içinde kimi sendikaların bilimsel sosyalist olma iddiasındaki yöneticilerinin, sendika içi demokrasiyi sağlamak ve geliştirmek çabası içinde olmak bir yana, anti-demokratik tüzük hükümlerince örülmüş duvarların ardına sığınıp, yönetim sürdürme uğraşı içinde oldukları görülmektedir. İşçi sınıfının politik ve ekonomik mücadelesinin ulaştığı boyutları görmezlikten gelerek, anti-demokratik tüzük hükümlerinden alabildiğince yararlanmanın yollarını aradıkları ve yönetimlerini sürdürmeyi düşündükleri gözlemlenmektedir.

Öte yandan, ancak bilimsel sosyalist olma iddiası bir kenara koyulduğu takdirde sendikal demokrasiden söz edilemeyeceği bilindiği için olmalı, "tabanın söz ve karar sahibi olması" ilkesinden sıkça söz ettiklerine, ama bu ilkeden yalnızca söz etmekle yetindiklerine rastlanmaktadır. "Ancak tabanın söz ve karar sahibi olmasıyla bir sendika gerçek bir sendika olabilir"(Maden İş Sendikası, Sendikal İşçinin Ders Notları, Konuk Yayınları s.117) diyen Maden-İş yöneticileri kendilerini "gerçek bir sendika" olup olmadıklarını araştırmakla yükümlü görmelidirler.Kişiler kendileri hakkında verdikleri hükümlere göre değil,söyledikleriyle eylemlerinin arasındaki tutarlılık ilişkisine bakılarak değerlendirilir. Maden-İş yöneticileri için de öyle olmuştur. Bugüne kadar yaşanan olaylar,yönetimin düşüncesini paylaşmak koşuluyla, yalnızca bir dönem Maden-İş üyesi olmuş ama sonradan müteahhitlik mesleğini tercih etmiş olanların Yürütme Kurulu üyesi olacak kadar "söz ve karar" sahibi olduğunu,ama Maden-İş'i,Maden-İş yapan birçok yöneticiye,baştemsilciye, temsilciye ve işçiye, yönetimden farklı düşüncelere sahip oldukları için,yalnızca sendikanın kapısının dışında "söz sahibi olma" haklarının bırakıldığını göstermiştir. Bu elbette ki sendikal birlikten yana olanların sürdürebileceği bir davranış değildir.

DISK Genel Kurulu'nda "tek tip demokratik tüzük" için karar alınmış olması ve birçok sendikanın bu tüzüğü kabul etmiş bulunması, ilerici sendikal hareketin birliğinin oluşturulması açısından önemli bir olanak olarak görülmek durumundadır. Bu karar oybirliği ile alınmıştır, ama kimisendikaların, örneğin yine Maden-İş Sendikasının yönetiminin kararı yaşama geçirme doğrultusunda bir adımına rastlanmadığı gibi, bu tüzük ile geliştirilmesi amaçlanan sendikal demokrasi ilkelerine bütünüyle ters davranışları sürdürdüğü gözlemlenmektedir.

Bir kez daha yineliyelim. Sendikal hareketin içine sokulduğu bunalımı aşmanın yolları vardır ve Türkiye İşçi Partisi tarafından yapılan açıklamada sendikal demokrasi ilkeleri temelinde birliğin sağlanması ve pekiştirilmesinin yolları gösterilmiştir.

DİSK'te sendikal demokrasinin koşulu tek tip tüzüktür

Bundan bir süre önce T. Maden-İş Sendikasını temsil eden bir grup yönetici Sosyal-İş Genel Merkezi'ni ziyaret ederek Genel Başkan Özcan Kesgeç'le görüşmüştü. Maden-İş'i temsil eden heyet, "DİSK'teki bunalımın çözümü için olağanüstü Genel Kurul'a gidilmesi gerektiğini" belirterek, olağanüstü Genel Kurul için Sosyal-İş Sendikası'ndan imza talep etmişti.

Maden-İş heyetinin bu istemi, Sosyal-İş Genel başkanı Özcan Kesgeç ile Genel Sekreter H. Bedri Doğanay'ın imzalarını taşıyan bir yazıyla 14 Temmuz günü Maden-İş Genel Başkanlığı'na iletildi. Söz konusu yazıda şöyle deniyordu:

"MADEN – İŞ SENDİKASI
GENEL BAŞKANLIĞINA
İSTANBUL

"1 -Sendikamız Genel Başkan Vekili Sayın Daysal, Banksen Genel Sekreteri Sayın Çubukçu, Baysen Genel Başkanı Sayın Özhasırcı, birlikte Sendikamızı ziyaret ederek Genel Başkanımızla görüşmüşler ve "DİSK'teki bunalımın çözümü için olağanüstü genel kurula gidilmesi gerektiğini" belirterek, olağanüstü genel kurul için sendikamızdan imza talep etmişlerdir.

"2 -Bu görüşme sırasında Genel Başkanımızca Sendikamız görüşü olarak;

"a) DİSK'in sorunlarının temelinde yatan nedenlerin çok eskilere dayandığı en yakın tarih olarak ta 1975'lere götürülmesi gerektiği,

"b) Sendikamızın her türlü tasfiyeciliğe karşı olduğu, DİSK dışına kaçma uğraş ve hesapları ile, bunu bahane bilerek sendikaları DİSK dışına itmenin de sonuçta aynı anlama geldiği ve buna şiddetle karşı olduğumuz,

"c) Ülkemizin verili somut koşullarında, işçi sınıfımızın ilerici sendikal birliğinin, sınıf ve kitle sendikacılığı ilkeleri ile DİSK'te sağlanması için mücadelenin tarihsel bir görev olduğu,

"d) Maden-İş ve diğer sendikaların sendikal demokrasiyi yerleştirmek ve geliştirmek açısından DİSK tek tip tüzüğünü ivedi olarak hayata geçirmeleri gerektiğine inandığımız,

"e) Bunların gerçekleştirilmesi halinde, geçici ihraç cezası verilen sendikaların dışlanması girişimlerine en önde karşı koyacağımız ve ihraçların kaldırılması için DİSK olağanüstü genel kuruluna gidilebileceği,

"f) Aynı şekilde DİSK dışına düşme, DİSK ten başka oluşumların özlemcilerine karşıda amansızca mücadele edeceğimiz, belirtilmiştir."

Baştürk ihraçların geri alınması için önerilerini açıkladı

DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk geçtiğimiz günlerde basına bir açıklama yaparak bir süre önce üyelikten çıkartılan Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen sendikaları hakkındaki görüşlerini açıkladı.

DİSK Genel Başkanı bir yıl süreyle geçici ihraç edilen Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen sendikalarının yöneticilerinin geçen 4 ayı aşkın süre içinde de sekter, disiplinsiz, sorumsuz ve ayrılıkçı tavır ve davranışlarını devam ettirdiklerini belirti ve DİSK Yürütme Kurulunun ihraçlar sırasında belirtmiş olduğu "çıkarma süresinin sonunda bu sendikalarımızın üyeliklerini tekrarelde edebilmeleri bundan sonraki DİSK tüzük ve organ kararlarına karşı gösterecekleri tavır ve eylemlere bağlıdır." sözlerini hatırlattı.

Baştürk açıklamasında Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen sendikalarının örgüt içi sorunları sözlü ve yazılı açıklamalar yaparak sorumsuzca tartıştıklarını, DİSK'i suçlama çabasına tabandaki işçileri ortak ederek hazırlanan bildirileri imzalamaya zorladıklarını, bilinçli ve militan unsurlar üzerinde anti-demokratik baskıları artırdıklarını ve tasfiyeleri hızlandırdıklarını, DİSK'e üye sendikaların karşısında başka sendikaları kurup destekledikleri belirtti.

Abdullah Baştürk, bu sendikaların üyesi işçilerin grup sözleşmeleri öncesinde DİSK'e başvurduklarını ve bu sendikalardan şikayetçi olduklarını belirterek şikayetlerin özellikle şu noktalarda toplandığını bildirdi:

"Yönetim:

Demokratik olmayan bir tüzüğün ardına sığınarak, işçilerin seçme ve seçilme özgürlüğünü engellemektedir.

Çeşitli sendikal kademelerde seçimle işbaşına gelen işçileri tepeden inme kararlarla görevden almakta, tasfiyeyi had safhaya vardırmaktadır.

MESS ile önümüzdeki aylarda başlanacak toplu sözleşme görüşmelerinde üyelerin taleplerinin dile getirilmesini ve bugüne kadar görülmeyen bir biçimde sendika temsilcilerinin müzakerelere katılmasını engellemektedir.

Görünürde DİSK yönetimine, gerçekte ise DİSK bütünlüğüne yönelik aleyhte propagandayı yaygınlaştırmakta, üyesi işçilerin güvenini yitirmekte, bunun doğal sonucu olarak da gerici, faşist sendikaların saldırılarına engel olamamaktadır."

Baştürk'ün açıklaması şöyle devam ediyor:

"DİSK, her üç sendikamızın üyelerini, özellikle işveren örgütü MESS ile zorlu bir kavgaya girecek olan T. Maden-İş üyesi işçileri ve şu anda grevde olan Bank-Sen üyesi işçileri yalnız bırakmayı asla düşünmemektedir.

Ancak, DİSK karar organlarının verdiği ve haklı gerekçelere dayanan geçici ihraç kararı yürürlüktedir. Bu üç sendikanın yöneticileri ortaklaşa yaptıkları, işçi sınıfı üslubuna asla uymayan yazılı, sözlü açıklamalarla, burjuvaziye has tavır ve yöntemleriyle DİSK'e ve yöneticilerine saldırılarını devam ettirdiklerinden, diyalog ortamını da yoketmişlerdir.

Bütün bunlara rağmen, tabandaki işçilerin özlem ve isteklerini de dile getirdiğime inanarak; T. Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen yöneticilerine son bir kez daha sorumluluklarını hatırlatmayı, üyelerinin isteklerine kulak vermeye çağırmayı, DİSK Genel Başkanı olarak tarihi bir görev sayıyorum.

Bu gerçeklerden hareketle:

1- DİSK 6. Genel Kurulunda bu üç sendikanın delegelerinin de oylarıyla ve oybirliğiyle kabul edilerek DİSK karar organlarından geçmiş bulunan tek tip demokratik tüzük'ün her üç sendikaca derhal genel kurulları toplanarak hayata geçirilmesi,

Kabul edilmiş Tek Tip Demokratik Tüzük uyarınca ve DİSK'in denetimi ve gözetimi altında yapacakları yeni bir Genel Kurulla bütün organlarını yeniden oluşturmaları,

2- Her üç sendikaca ve özellikle T. Maden-İş'te tasfiyeci bir biçimde yapılan sendika içi ihraçların kaldırılması,

3- T. Maden-İş Sendikasının işveren örgütü MESS ile yapmaya hazırlandığı grup sözleşmesi görüşmelerinin üyelerin ekonomik-demokratik acil talepleri doğrultusunda ve sendika temsilcileri katılımı ile başlatılması ve sürdürülmesi,

4- DİSK üyesi sendikaların içişlerine karışmaktan vazgeçmeleri ve DİSK üyesi sendikalara karşı kurulan Beton-İş, Yeni Ges-İş, Ağaç-Sen, Tüm Has-İş vb adlı "sendikaları" desteklemekten vazgeçtikierini, DİSK tabanına ve kamuoyuna açıklamaları,

5- Sınıf ve kitle örgütü olan sendikalar ile siyasi partilerin işlevlerinin ayrı ayrı olduğu gerçeğinden kalkarak, sendikalara parti işlevini yüklemenin yanlışlığının sendikalarda her türlü politik görüşten üye ve yönetici olabileceğinin kabul edilmesi ve buna uygun davranılması,

6- Yetkili sendikanın belirlenmesinde en etkin araç olan ve DİSK'in yıllardır savunduğu ve uğruna nice mücadele verdiği referanduma yalnız sözde değil, özde de sahip çıkılması, son günlerde özellikle T. Maden-İş sendikasını referandumlarla tehdit eden sarı sendikalara karşı bütün ülkede ve bütün işyerlerinde referandum'a hazır olunduğunun derhal açıklanması. Halinde;

Bu olumlu adımları bir özeleştiri kabul ederek bu üç sendika yöneticilerinin; işçi sınıfının sendikal birliğinin DİSK'te sağlanmasında kararlı, bundan böyle demokratik merkeziyetçilik ilkesine bağlı, karar organlarına saygılı olacaklarının inandırıcı yaklaşımları olarak değerlendireceğimden, DİSK Anatüzüğünün bana verdiği yetkileri kullanarak, Onur Kurulu'nun bu üç sendika ve yöneticileri ile ilgili kararlarının, yeniden gözden geçirilmesini sağlamak için, DİSK yetkili organlarına götürebilirim.

Bir kez daha belirtmek isterim ki, demokratik sınıf ve kitle sendikal örgütü DİSK'i bölmeye geçmişte olduğu gibi bugün de kimsenin gücü yetmeyecektir.

DİSK'in asla vazgeçemeyeceği işçi tabanına bu konuda büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir."

Taksan Transtürk'ün çantasında keklik

Orhan Alp'in Transtürk'e hediyesi Taksan

1975'DEN BERİ GELİŞEN BİR KAMU KURULUŞU OLAN TAKSAN, ECEVİT HÜKÜMETİ DÖNEMİNDE DE MC DÖNEMLERİNDEN FARKSIZ BİR YÖNETİME SAHİP. TAMAMEN KEYFİ BİR YÖNETİMİN EGEMEN OLDUĞU TAKSAN'DA, İLERİCİ İŞÇİ VE TEKNİK ELEMANLAR ÜZERİNDEKİ BASKILAR SÜRDÜRÜLÜRKEN, MHP'Lİ OLDUĞU BİLİNENLER KOLLANIYOR.

DESİYAB'ın BÜNSA A.Ş.'ye vereceği 20 milyonluk kredinin 80 milyona çıkartılmasında ve DESİYAB tarafından BÜNSA'nın TAKSAN'ı ortaklığa almasının istenmesinde başrolü, DESİYAB Genel Müdürü Faruk Molu oynadı. Faruk Molu önümüzdeki dönemde AP'den Kayseri Milletvekili olma hazırlığı içinde. TAKSAN Yönetim Kurulu'nca bu ortaklığın onaylanacağı konusundaki güvenceyi de, DESİYAB Genel Müdür Muavini ve aynı zamanda TAKSAN Yönetim Kurulu üyesi olan yeğeni Saruhan Hatipoğlu veriyor.

Sermayesi 500 milyon lira olan TAKSAN teşvik belgesi Sanayi Bakanlığı tarafından engellenirken, sermayesi 30 milyon lira olan ve TRANSTÜRK Holding'in de ortağı olduğu BÜNSA şirketine dökümhane teşvik belgesi alındı.

Türkiye'nin takım tezgahları gereksinmelerini karşılamak için kurulan ve sermayesi 500 milyon lira olan kamu kuruluşu TAKSAN'ın Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Orhan Alp tarafından, bir özel kuruluş olan TRANSTÜRK Holding'in girişimiyle kurulan ve sermayesi 30 milyon lira olan BÜNSA adlı şirkete peşkeş çekilmek istendiği öğrenildi.

Konuya ilişkin gelişmeler, Ecevit hükümetinin iki bakanlığının bazı çevreler adına önemli bir yolsuzluk olayına alet olduğunu ortaya koymaktadır.

TAKSAN NEDİR?

TAKSAN 13 Kasım 1975 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile kurulan ve Temmuz 1976'da Ticaret Sicili Gazetesi'nde yayınlanarak faaliyete geçen bir kamu kuruluşudur. Kuruluş sermayesi başlangıçta 100 milyon lira olan TAKSAN önemli ağır sanayi projelerinden birisidir ve takım tezgahları üretmekle görevlendirilmiştir.

Başlangıçta Kayseri, Yerköy (Yozgat), Tokat ve Erzincan'da kurulması planlanarak, temelleri atılan (!) fabrikalar, 1978 yılı içinde bir entegre tesis halinde Kayseri'de toplanmış, şirket sermayesi de 500 milyon liraya yükseltilmiştir. Son çalışmalara göre entegre tesisin yatırım tutarı 5 milyar lira olarak belirlenmiştir.

Yatırımın önemi nedeni ile, TAKSAN yatırımı DPT tarafından yıllık plan ve programlara alınmış, 1978 yılında yayınlanmış özel ihtisas komisyonu raporunda TAKSAN'a özel bir yer verilmiş, 1979 yılı programında ise TAKSAN tarafından Kayseri'de kurulmakta olan entegre takım tezgahları fabrikası yatırımının termin programı ile uyumlu olarak gerekli her türlü önlemin alınacağı belirtilmiştir.

Bilindiği gibi TAKSAN'ın Kayseri'de kuracağı takım tezgahları entegre tesisi 5 fabrikadan oluşuyor. (17 Haziran 1979 günü İşletmeler Bakanı bu tesisin temelini atmış, 5 fabrikadan oluştuğu bizzat Bakan ve şirket genel müdürü tarafından açıklanmıştır.)

Bu beş fabrika şunlardır:

1. Taşlama Tezgahları Fabrikası.
2. Otomat Tezgahları Fabrikası.
3. Freze Tezgahları Fabrikası.
4. Dişli, Dişli Kutusu Fabrikası.
5. Dökümhane

Dişli ve dişli kutuları tesisi ile dökümhane, takım tezgahları fabrikalarının gereksinimi olan yarı-mamulleri sağlamakla görevlidirler.

Bugün ülkemizde bulunan 3 ana tezgah imalatçısı ve kapasiteleri (1977 yılı itibarı ile) şu şekildedir:

1. MKE: 321 tezgah.
2. TEZSAN: 2254 tezgah.
3. BİMAK: 382 tezgah.

Bunlardan BİMAK'ın (Birleşik Makina Sanayi) en büyük ortakları Eli Burla, Yasef Yohaf, Viktor Bali'dir.

TRANSTÜRK, TAKSAN YATIRIMLARININ İÇİNDE

Yukardaki tabloda görüldüğü gibi yalnızca torna ve matkap imal etmesine rağmen, yerli piyasadaki en büyük firma TEZSAN olup, TRANSTÜRK Holding'in bir kuruluşudur.

TEZSAN'ın tezgah imalatında karşılaştığı en büyük sorun dökümhaneden gelmekte, istediği nitelikte döküm temin edememektedir. Ülkenin değişik yerlerine dağılmış 10'un üzerinde dökümhane ile çalışmak zorunda dır.

TAKSAN yatırımının ciddi bir hal alması üzerine, TRANSTÜRK'de konuya daha değişik biçimde eğilmeye başladı. TAKSAN yatırımının engellenmesi, ya da imalat programının kontrol altına alınabilmesi için hedef olarak dökümhane seçildi. TRANSTÜRK, Bünyan'da (Kayseri) küçük sermayedarların bir araya gelerek kurdukları BÜNSA A.Ş.'ye ortak oldu ve bunların yatırım programını makina imalatından dökümhaneye çevirdi. Ancak, şirket bir halk girişimi olduğundan TRANSTÜRK ancak yüzde on hisse ile ortak olabildi. Bu sorun da şöyle çözüldü.

TRANSTÜRK Holding yüzde 10 hisse, Holding'in bir kuruluşu olan METAL TİCARET yüzde on hisse, yine Holding'e ait bir başka kuruluş ÇELİK MAKİNA yüzde beş hisse satın alarak TRANSTÜRK Holding toplam yüzde 25 hisseye sahip oldu.

Bu arada, Sanayi Bakanlığı'nda teşvik belgesi alınırken, TAKSAN teşvik belgesi engellendi. Bakanlık Teşvik Uygulama Dairesi müdürlerinden Abdülbari Koşay'a (Korkut Özal'ın damadı) 100.000 TL. bedelle, TAKSAN teşvik belgesinin verilmesinin 1979 yılına kadar geciktirilmesi üzerinde anlaşıldı. Ve BÜNSA A.Ş.'nin dökümhane teşvik belgesi alındı. Teşvik belgesi müracaatında 15.000 ton/yıl olan kapasitenin 6.000 ton/yıl'lık kısmının TAKSAN'a döküleceği belirtildi.

Daha sonra Sınai Kalkınma Bankası'na yapılan müracaata da TAKSAN'ın ortak olacağı açık bir dille ifade edildi ve kredi alındı.

TAKSAN kendi projesini yürütürken, TRANSTÜRK ortaklık teklifi ile TAKSAN'a geldi ve red edildi.

Daha sonra TRANSTÜRK işi başka bir açıdan ele aldı. TAKSAN yatırımının (dökümhane ile birlikte) DPT ve diğer resmi kuruluşlarca benimsendiği göz önünde tutularak, önce bu kuruluşların ortaklığının faydalı olacağının inandırılmasına başlandı.

ÇEVRİLEN DOLAPLAR

Projenin birkaç kez revize edilmesinden sonra, BÜNSA A.Ş. 20 milyon lira tutarında kredi talebi ile DESİYAB'a başvurdu. TAKSAN'ın en büyük ortağı olan DESİYAB, BÜNSA A.Ş'nin kredi talebini 80 milyon liraya çıkardı. Ancak, gerek BÜNSA'nın ve gerekse TAKSAN'ın yatırımının Kayseri'de olması nedeniyle BÜNSA'nın kredi alabilmesi için TAKSAN'la anlaşması gerektiği söylendi. Bunun üzerine BÜNSA tekrar ortaklık talebi ile TAKSAN'a başvurdu. Ancak, bu sefer ortaklık istemi doğrudan TRANSTÜRK yetkililerinden değil, bizzat TAKSAN Genel Müdürü İsmail Özdağlar'dan (!) geldi. TAKSAN proje sorumlularından bu yönde raporlar hazırlanması istendi.

DESİYAB'ın kredisinin 20 milyondan 80 milyona çıkartılmasında ve DESİYAB tarafından BÜNSA'nın TAKSAN'ı ortaklığa almasının istenmesinde baş rolü, DESİYAB Genel Müdürü Faruk Molu oynadı. Kendisi önümüzdeki dönem de AP'den Kayseri milletvekili olma hazırlığı içinde. TAKSAN Yönetim Kurulu'nca bu ortaklığın onaylanacağı konusundaki güvenceyi de, DESİYAB Genel Müdür Muavini ve aynı zamanda TAKSAN Yönetim Kurulu üyesi olan yeğeni Saruhan Hatipoğlu veriyor.

(BÜNSA'nın TRANSTÜRK dışında, hepsi Kayseri'li sermayedarlardan oluşan 400 ortağı var. Ancak bunların 10 tanesi yurt dışında işçi.)

Bu arada TRANSTÜRK yetkililerinden Ahmet Taşkın'da Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu ve Hazine Genel Müdürü ile görüşerek, kendi kurumlarında TAKSAN'ın BÜNSA ortaklığına karşı çıkmasını önleyici girişimlerde bulunarak, ortaklığı kabul ettirdi. Oysa, bizzat Maliye Bakanlığı'nın emri ile, TAKSAN'ın özellikle "halk girişimi" durumundaki çok ortaklıklı şirketlere girmesi yasaklanmıştı. Bütün ortaklıkları da Maliye Bakanlığı'nın iznine bağlanmıştı.

Bu arada, gene aynı dönemde TRANSTÜRK yetkililerinden Fikret Onat da İşletmeler Bakanlığı ile temas kurarak, öncelikle Bakanlık Müsteşarı Aydın Atabek'in bu konudaki onayını aldı.

Bu ortaklık girişimlerinin yapıldığı hafta içinde, TAKSAN Genel Müdürü İsmail Özdağlar, Kocatepe semtinde 1,5 milyon değerinde yeni bir daire satın aldı.

İki yıllık Genel Müdürlük dönemi içinde, ayrıca kendisine iki adet Renault marka araba satın alıp, son zamanlardaki benzin zamlarında savurganlığı önlemek için (!) şirketin Mercedes marka arabasını parka çekip, Renault marka arabayla işe gidip gelen İsmail Özdağlar, bu günlerde entegre tesisin hafriyat işlerini yapmakta olan müetahhitlerden Ali Ziver Karacay'a ait sekiz silindirli bir Amerikan araba ile dolaşmakta, ancak benzin faturalarında Mercedes'in plaka numarası bulunmaktadır.

Yine kulaklara çalındığı kadarı ile, kendisi de önümüzdeki dönem memleketi olan Manisa'dan AP milletvekili adayı olma hazırlıkları içindedir.

TAKSAN'DA İLERİCİLER ÜZERİNDEKİ BASKI

Bütün bu gelişmelerin yanında, 1975'den beri gelişen TAKSAN kuruluşu MC dönemlerinde olduğundan farksız bir yönetime sahip durumdadır. Tamamen keyfi bir yönetimin egemen olduğu kuruluşta, ilerici çalışanlar üzerindeki baskılar sürdürülürken, gerici, faşist militanlar da hala kollanıyor. Örneğin; Hasan Tan döneminde ODTÜ'den mezun olan, çeşitli saldırı olaylarında yeraldığı belirtilen, yakasında sürekli "fatih" rozeti taşıyan ve o dönemde ADMMYO'dan MC döneminde mezun olan ve birçok saldırıya adı karışan MHP yanlısı Cumali Berber'in yakın arkadaşı, Ülkü-Tek üyesi Mak. Müh. İsmail Hakkı Küpçü gibileri TAKSAN'ın uzman kadroları arasında bulunmakta ve bu "uzmanlar"'ın görevlerini sürdürmesine Ecevit hükümeti tarafından göz yumulmaktadır.

Buna karşın, TAKSAN'ın herbiri gerçekten uzman olan ilerici teknik elemanları ise, ücretlerinin ve harcırahlarının kesilmesi, yerlerinin keyfi olarak değiştirilmesi ve iş akidlerinin feshedilmesi gibi baskılarla karşılaşmaktadırlar. Çalışanlar üzerindeki baskılarda, MSP yanlısı Hak-İş Federasyonu'na bağlı Öz Demir İş Sendikası da kendince katkılarda bulunuyor!...

Ecevit hükümeti kamu kuruluşlarındaki MC artıklarına dilediklerı gibi davranma serbestisi tanırken, ilerici işçi ve teknik elemanlar üzerinde sürdürülen baskılardan habersiz görünmektedir. TAKSAN'da olup bitenler, bir de bu açıdan önemlidir. Hükümetin, kendi bakanlıklarının ve yöneticilerinin sürdürdüğü tutum ve yolsuzluklar hakkında ne gibi girişimlerde bulunacağı, ilgiyle izlenecektir...

Leningrad mektubu

GEZİ İZLENİMLERİ

Yazan VARLIK ÖZMENEK

Tiflis'in merkezinde, iki yanı belirli aralıklarla emek kahramanlarının süslediği ağaçlıklı, geniş ana caddede dolaşırken zaman zaman dükkanlara da girip çıkıyorduk. Antika eşyalar satan bir dükkana girdiğimizde ince, küçük, gümüş renkli hediyelik hancer ve kamalara gözüm takıldı. Her müşteriyle ciddi ama ince ve gülecen bir tutumla ilgilenen sorumlu hanım tezgahtara işaret ederek onlara bakmak istediğimi anlattım.

İnce bir zevkle, ustaca yapılmış, güzel hediyelik şeylerdi bunlar... Bir işaret parmağı boyundaki hançeri kınından çıkardım. Ama bu kabzası hançer olan bir tükenmez kalemdi. Bu kez kamayı kınından sıyırdım, bu da bir tırnak törpüsüydü...

Yanımdaki Levan'a hançerden çıkan kalemi gösterdim.

"—Bir kalem" dedim.

"—Kalem olsun daha iyi değil mi?" diye sordu.

"—Hançerlisi yok mu?"

Bu soruma Levan biraz güldükten sonra yanıt verdi:

"—Kalem hançerden daha güçlü değil mi? Böyle daha güzel değil mi?.."

Bu kez öbür elimdeki tırnak törpüsünü gösterdim. Levan devam etti:

"—Tırnak törpüsü kamadan iyidir!.."

Daha sonra gittiğimiz kentlerde buna benzer dükkanlara girdiğimizde de, doğrusu bu küçük hançer ve kamalara özellikle gözüm takıldı. Hiç birinin içinden sivri bir hançer, keskin bir kama çıkmıyordu. Kalemler ve tırnak törpüleri çıkıyordu içlerinden...

Çocuk oyuncağı satan yerlerde de bu konudaki dikkatim soğumadı. Ne bir tabanca, ne bir kılıç, ne bir kasatura, tank, top, tüfek oyuncaklar arasında görünmüyordu.

Şiddet imaj bile olsa, şiddetli bir sıcaklıkta, güzel duygular, güzel düşünceler, güzel espriler potasında eritilmişti adeta...

Gezdiğimiz yollarda, caddelerde, meydanlarda, gördüğümüz sinema panolarında, tiyatro afişlerinde, televizyon programlarında vurmağa, kırmağa, kesip, biçmeğe ilişkin bir tek imaj yansımıyordu. Çarlık zulmünden, faşist saldırılardan, soğuk savaş namlularından bugünlere gelen sosyalist toplumun bağrındaki toprakta evrensel karanfiller yetişmişti.

Sosyalist toplumun günlük ufkunu renklendiren bu kadifeye şaşmamak mümkün değil.

Peki nereden kaynaklanıp, köklenip geliyor bu yeşerti?

Belki de, Sovyet Devletinin armasının nasıl hazırlandığının öyküsü bize bir ipucu verebilir. Bu olayı, Şubat ve Ekim devrimlerine etkin olarak katılmış ve devrimden sonra Devlet Basımevinin baş editörü, Devlet Edebiyat Müzesinin kurucusu, Lenin'in yakın çalışma arkadaşı Vladimir Bonç'un, anılarından okuyalım:

"— Sovyet devletinin armasının hazırlanması son derece önemli bir görevdi. Çünkü bu armanın izlenimleri, temelinde, kapitalist devletlerde şimdiye dek yapılmış armalardaki herşeyden farklı olmak zorundaydı.

Halk Komiserleri Konseyi'nin bürosuna sulu boyayla yapılmış bir arma deseni geldi. Şekli yuvarlaktı ve şimdiki armada varolan amblemlerin aynılarını taşıyordu, ama ortasında boylu boyunca uzun, kınından çıkarılmamış bir kılıç uzanıyordu. Kılıç bütün deseni kaplar gibiydi; kabzası zeminindeki buğday başaklarına dayanıyor, keskin yanı süslenlenin üst kısmının tamamını dolduran güneş ışıklarına doğru incelip nokta haline geliyordu.

Desen masanın üzerine bırakıldığında, Vladimir İlyiç, odasında Yakov Sverdlov, Feliks Dzerzhinski ve birkaç başka yoldaşla konuşuyordu.

— Bu ne, bir arma mı?.. Şuna bir bakalım!...

Masanın üzerine eğildi, resmi yakından gözledi. Hepimiz kağıt para üreten basımevi Goznak'ta çalışan Kabartmacının gönderdiği bu arma desenini görme hevesiyle Vladimir İlyiç'in çevresinde duruyorduk.

Görünüşe göre arma iyi yapılmıştı. Buğday başaklarından oluşan bir yarım daireyle çevrelenmiş doğan güneşin ışıkları, kırmızı bir zeminde parlıyordu. Orak ve çekiç, bu yarım dairenin içinde açık seçik görülüyordu. Ama, herkesi savunmaya zorlayacak biçimde boydan boya uzanan bilenmiş çelik kılıç tüm desene hakimdi.

Hayretle,

— İlginç! dedi, Vladimir İlyiç. Düşünce doğru, ama kılıcın işi ne?..

Döndü bize baktı:

— Biz savaşıyoruz, mücadele ediyoruz ve proleterya diktatörlüğünü sağlamlaştırıyoruz, Beyaz Muhafızları ve işgalcileri ülkemizden atana kadar da mücadeleyi sürdüreceğiz. Ama bu, savaşın, savaş tanrılarının ve şiddetin sonsuza dek bize önder olacağı anlamına gelmez. Bizim fetihlere ihtiyacımız yok. Bir fetih politikası bize yabancıdır. Biz saldırmıyor, içerdeki ve dışardaki düşmanlara karşı kendimizi savunuyoruz. Savaşımız savunmaya yöneliktir. Kılıç bizim amblemimiz değildir. Düşmanlarımız olduğu, bize saldırıldığı ve tehdit edildiğimiz sürece, proleter devletimizi korumak için ona sıkı sıkı sarılmalıyız. Ama bu sonsuza dek demek değildir..."

Ekim devriminin ilk günlerinden 1920'ye kadar Halk Komiserleri Konseyi'nin Genel Sekreterliğini yapan Vladimir Bonç, Lenin'in bu konudaki sözlerini nakletmeğe devam ediyor. Şöyle sürdürmüş Lenin konuşmasını:

"— Sosyalizm tüm ülkelerde zafer kazanacak, hiç kuşku yok. İnsanların kardeşliği ilan edilecek ve bu, dünyanın heryerinde bir gerçeklik haline gelecek. Bizim kılıca ihtiyacımız yok. Bu bizim amblemimiz değil!... Sosyalist devletimizin armasından kılıcı çıkarmalıyız..."

Bonç bundan sonraki sahneyi şöyle anlatıyor:

"— Vladimir İlyiç, sivri uçlu, koyu bir kurşun kalem aldı ve kılıcın üstüne 'iptal' işaretini koydu. Sağ kenarda da bunu yineledi.

— Diğer açılardan bu iyi bir desen. Eskizi onaylayalım. Sonra yeniden görür ve Halk Komiserleri Konseyinde tartışırız...

Ve eskizi onayladı..."

"Devrimin Beşiği" Leningrad'da geçen bu tarihi olay, kabzası hançer olan o bizim minnacık kalemi süsleyen espriyi bugün açıklamaya da yeterlidir sanıyorum...

*** *** ***

Ama düşünüyorum da, Lenin ne bilsindi ki, o kılıçsız anlayışın on yıllarca sonra bir komşu ülkede kılıca tutulacağını. 1946 yıllarında Türkiye'de, Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nde kantin görevlisi bir öğrenci bir gece, ihbar üzerine alınacak ve karakola götürülerek tutuklanacaktı... Öğrencinin suçu kantin binasının dış duvarına orak - çekiç çizmekti. Uzunca süren soruşturma, kovuşturma, inceleme, araştırma ve bilirkişi raporlarından sonra kantin duvarındaki orak - çekicin insan eliyle çizilmediği tesbit olundu. Kantinin damı yağmurda akıntı yapmıştı; duvara izi kalmıştı!...

Bu arada öğrencinin hayatı kaymıştı...

*** *** ***

Şimdi Leningrad'da bir hastahanede bir bilim adamımız yatıyor; Server Tanilli. Tanilli, bu olaydan 32 yıl sonra, bu mantığın, bu saldırının omuriliğine sapladığı kurşunun şifasını arıyor Leningrad'da bugün. Biz oradayken Server Tanilli henüz Leningrad'a getirilmemişti. Ama Server Tanilli'nin eline bu yakınlarda geçtiğini sandığım bir mektuptan söz edeceğim. 26 Kasım günü Trabzon'da faşist pusuya düşürüldükten sonra kaybettiğimiz Karadeniz Teknik Üniversitesi öğretim üyesi, sosyalist bilim adamı, Türkiye İşçi Partisi'nin yiğit evladı Necdet Bulut'un mektubu. Necdet Bulut'un ölümcül yaraları aldığı tarihten dokuz gün önce Server Tanilli'ye yazdığı mektup kitapları arasında bulundu. Mektubun bir fotokopisi benim elimde. Yazıp da postaya veremediği 17.11.1978 tarihli mektubunda Necdet Bulut, Server Tanilli'ye aynen şöyle diyor:

"— Değerli dostum,

"ODTÜ'deki açık oturumda birlikte oluşumuzdan bu yana zaman olarak ne kadar geçti anımsamıyorum ama olay olarak epey şey geçti. Kimi arkadaşlarımızı, kardeşlerimizi öldürerek kimisini ölümcül yaralayarak mücadelemizi engellemek istiyor faşist tırmanış. Evlerde, sokaklarda kahpece tuzaklar kurarak, elleri arkadan bağlayıp eterle bayılttıktan sonra ağızlara kurşun sıkarak işliyor cinayetlerini faşizmin hayvanca terörü. Bizi de silahlı mücadeleye çekip parsayı toplamak istiyor faşist dikta heveslileri.

"Üstad, yaşadığın için öylesine mutluyum ki anlatamam. Salt dost olduğumuz için değil mutluluğum. Kavganın bir parçası olarak, direnişin önemli bir göstergesi olarak anılacak Server Tanilli'nin mücadelesi. Gücümüze güç kattı. Direnme azmimizi yoğunlaştırdı. Asıl bundan mutluluğum.

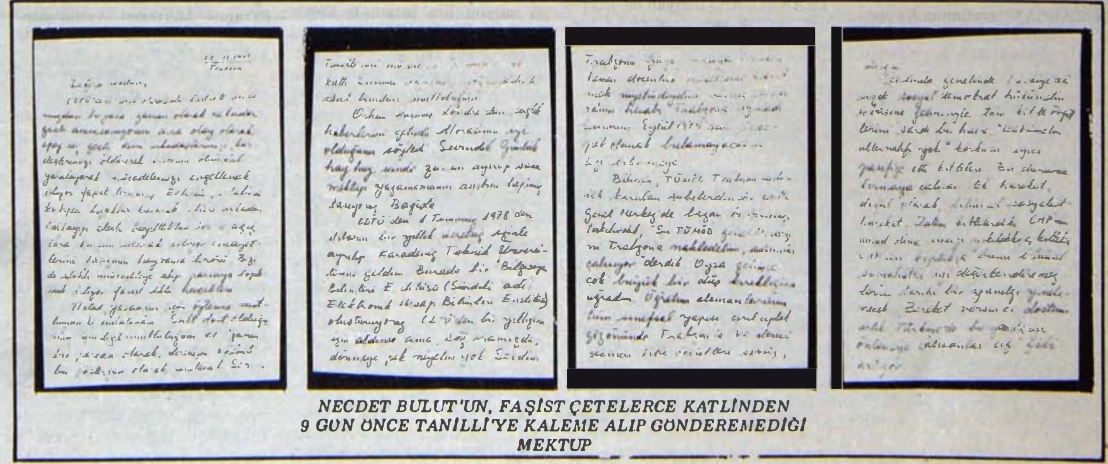
"Orhan Kurmuş Londra'dan sağlık haberlerini getirdi. Moralinin iyi olduğunu söyledi. Sevindik. Günlük hay huy içinde zaman ayırıp sana mektup yazamamanın ayıbını hepimiz taşıyoruz. Bağışla.

"ODTÜ'den 1 Temmuz 1978' den itibaren bir yıllık ücretsiz izinle ayrılıp Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne geldim. Burada bir "Bilgisayar Bilimleri Enstitüsü"(Şimdiki adı: Elektronik Hesap Bilimleri Enstitüsü oluşturuyoruz. ODTÜ'den bir yıllığına izin aldım ama, söz aramızda dönmeye pek niyetim yok. Sevdim Trabzon'u. Güya buraya gelirken hemen doçentlik meselesini halletmek niyetindeydim. Ama Ankara'nın hesabı Trabzon'a uymadı. Sanırım Eylül 1979'dan önce pek olanak bulamayacağım tezi bitirmeye.

"Bilirsin, TÜMOD Trabzon Şubesi ilk kurulan şubelerdendir. Hatta Genel Merkez'de bazn birbirimize takılırdık. "Şu TÜMÖD Genel Merkezi'ni Trabzon'a nakledelim, adamlar çalışıyor" derdik. Oysa gelince çok büyük bir düş kırıklığına uğradım. Öğretim elemanlarının tüm sınıfsal yapısı çırılçıplak gözönünde Trabzon'da. Ve ilerici geçinen kitle örgütleri sessiz, durgun.

"Aslında genelinde Türkiye'deki sözde sosyal demokrat hükümetin işbaşına gelmesiyle tüm kitle örgütlerini sardı bu hava. "Hükümetin alternatifi yok" korkusu iyice pasifize etti kitleleri. Bu durumu kırmaya çalışan tek hareket, doğal olarak, bilimsel sosyalist hareket. Zaten kitlelerdeki CHP'nin umut olma imajı yıkıldıkça, kitleler CHP'den koptukça bunu bilimsel sosyalistler iyi değerlendiremezlerse tarihi bir yanılgı yinelenecek. Bereket versin ki dostum, artık Türkiye'de bu yanılgıyı önlemeye çalışanlar çığ gibi artıyor..."

Kılıcın iptal edildiği bir ülkede namuslu, ilerici, yaralı bilim ve kalem adamı Server Tanilli, bu mektubu okurken omuriliğindeki kurşunun erimesini bekliyor...

NECDET BULUT'UN, FAŞİST ÇETELERCE KATLİNDEN 9 GÜN ÖNCE TANİLLİ'YE KALEME ALIP GÖNDEREMEDİĞİ MEKTUP

TUDEH Merkez Komitesi yeni bir çağrı yayınladı

Devrim yeni tehlikelerle karşı karşıya

İran Tudeh Partisi Merkez Komitesi antiemperyalist, demokratik ve halk devriminin zaferinden yana tüm güçlere Haziran sonunda bir çağrı yayınladı. ve karşı-devrimci entrikalara karşı ortak hareketin gerekliliğine ve İran'ın bugünkü güçlüklerinin aşılmasının yollarına değindi.

İran Tudeh Partisi MK, açık mektubunda İran devriminin bugün "ciddi tehlikelerle karşı karşıya olduğu" vurgulanarak ve şöyle deniyordu.

"Ulusal güçler, bu tehlikelerin teşhisinde ve bunların aşılma yöntemlerinde birlik değildirler. Bunun sonucu olarak da birlikte ve kararlı hareket edememektedirler. Hiç kuşku yoktur ki, bu durum devam ettiği takdirde devrimin, en önemli kazanımları ciddi olarak tehlikeye düşecektir.

TUDEH'in çağrısında ülkenin bugünkü durumunun özellikleri şöyle özetlendi:

"—Bunalımın sonuçları yaşamın tüm toplumsal alanlarında ağırlaşmaktadır.

"—Karşı devrim (emperyalizm ve iç gericilik) bu güçlüklerin sonucunda daha da saldırgan olmaktadır.

"Tavizci güçler, devrimci halk güçlerinin mücadelesini baltalamaktadırlar.

"Gerçek devrimci güçlerin önemli bir bölümü devrimin zaferi için zorunlu olan talepleri ya unutmakta ya da küçümsemekte, dolayısıyla ikincil önemdeki sorunlarla uğraşmaktadırlar.

"Bu faktörlerin tümü, ülkemizdeki devrimci hareketin zayıflamasına yol açmaktadır."

ULUSAL BAĞIMSIZLIK

İrandaki durumun bu şekilde genel değerlendirmesinden sonra Tudeh MK, bugün İran devriminin önünde duran somut sorunları şöyle sıraladı.

"Bugünkü koşullar altında ulusal ve devrimci güçlerin politik alandaki baş görevleri, hain Şah ve işbirlikçilerinin ülkemizi bağladıkları emperyalist zincirleri kırmak ve İran'ı bağımsız ve bağlantısız bir ülke haline getirmektir. Gerçek devrimci güçler, Şah döneminde yapılmış tüm anlaşmaların istisnasız açıklamasını, ihanet belgesi içeriklerinin ortaya konmasını ve resmi olarak geçersiz ilan edilmesini talep etmektedirler. Elbette hükümet, politik alanda olumlu karşılanabilecek bir dizi kararlar almıştır. Bununla birlikte Bazargan hükümeti, ülkenin devrimci ve ulusal güçleri tarafından artık desteklenemeyecek bir tutum almaktadır."

BÜYÜK BURJUVAZİYE VE TOPRAK SAHİPLERİNE KARŞI

"Ekonomik sorunlar karşısında başlıca şu eğilimler görülmektedir:

"1 - Karşı devrim devlet mekanizmasında ve yüksek ekonomik çevrelerdeki ajanları aracılığıyla mevcut problemlerin her türlü akılcı çözümünü engelleme çabasındadır. 'Sol' ve sağdaki tüm politik grupların yönetimlerine kadar sızmış SAVAK ajanlarının da yardımıyla, karşı devrim hem 'sol' hem de sağ sloganlarla havayı zehirlemeye uğraşmakta ve her akılcı çabayı -kendi bölgesel ve sınırlı çözümleriyle- engellemeye çalışmaktadır.

"2 - İran büyük burjuvazisiyle ittifak halindeki tavizci çevreler, sadece kendi çıkarlarının sağlanması ve düzeltilmesi çerçevesi içinde ekonomik sorunlara katılmaktadırlar.

"Ekonominin düzeltilmesi için şimdiye dek hiçbir çözüm yolu göstermeyen ve bağımlı ekonomiden ulusal ekonomiye geçiş yönünde hiçbir çabası olmayan hükümetin yolu, İran burjuvazisinin sağ çevrelerinin yürüdüğü yolundan başkası değildir.

"3 - Halk güçleri, ekonomik güçlüklerin emperyalizmin müdahalelerine ve egemen sınıflara -yani emperyalizme bağımlı büyük kapitalistlere ve büyük toprak sahiplerine- karşı ulusal çıkarların korunmasıyla aşılmasını talep etmektedir."

TUDEH MK, İran Devrimini tehdit eden, Bazergan'ın ödüncülüğüne karşı uyarıyor.

YENİ ANAYASA

"İran devrimi emperyalizme bağımlı baskıcı monarşiyi devirmiştir. Bugün bir İslam Cumhuriyeti çerçevesinde ulusal ve baskıya karşı yeni bir düzenin temeli atılmıştır. Ancak özgürlüğün ciddi tehdit altında olduğu da gözden kaçırılamaz. Gerici güçler açık ya da gizli, değişik maskeler altında işbaşındadır. Henüz pekişmemiş özgürlük her yandan yani karşı devrim tarafından ve aynı zamanda sağ ve 'sol' aşırılar tarafından tehdit altındadır. Sorumsuz gruplar, parti merkezlerini, politik ve kültürel kuruluşları basmaktadırlar. Sol örgütlerin ve grupların gazete ve yayınlarını satan bayiler ve kitapçı dükkanlarını yakmaktadırlar. Kitapları yakmaktadırlar. Basımevlerini tehdit etmektedirler. "Tanrı'nın Partisi" adına, yurtsever ve antiemperyalist gösterilere saldırmaktadırlar.

"İslam Cumhuriyeti Anayasasının hazırlanışı ve oylanması, yani yeni ulusal ve demokratik düzen, demokratik özgürlüklerin düzenlenmesinin ana koşulunu oluşturmaktadır. Amtiemperyalist güçler, anayasanın en kısa sürede son biçimini alması ve resmen tartışmaya açılması için ellerinden geleni yapmalıdırlar. Anayasa yurttaşların tartışmaya katkılarıyla tamamlanmalı ve bir kurucu meclisin oylarına sunulmalıdır."

ULUSAL SORUN

"Ulusal sorun İran Devrimi' nin problemlerinden birisidir. Bunun doğru ve akılcı çözümü toplumumuzun ileriye doğru büyük bir adım atmasını sağlayabilir. Bu çözüm engellenirse, bölücülük, güvensizlik ve sömürgeci entrika merkezlerinin doğması gündeme gelebilir.

"Ana dilin kullanılması, ulusal kültürün geliştirilmesi ve yöneticilerini seçme hakkı, her özgür halkın temel haklarıdır. Tudeh Partisi, kuruluşundan bu yana bu hakları kararlı olarak savunmuştur.

"Tudeh Partisi o görüştedir ki, ulusal hakların tanınması ve verilmesi, yani İran'ın Farslı olmayan halklarının yönetsel ve kültürel özerklik kazanmaları, hiçbir şekilde İran'ın ulusal birliğinin ülke bütünlüğü çerçevesinde korunması. ilkesinden ayrı değildir. Tam tersine, ulusal hakların verilmesi, gerçek gönüllü bir ulusal birliğin sağlanması için en önemli köşe taşlarından birisidir.

"Ne yazık ki, hükümetin tereddütleri ve kararsızlıklarının bir sonucu olarak, emperyalizmin ajanları ve eski rejimin mensupları tarafından Kürdistan'da, Kuzistan'da, Bulucistan'da ve Türkmenler arasında büyük entrikalar örgütlenmiştir. Yeni entrikalar ise hazırlanmaktadır. Bunun için Tudeh Partisi, ulusal sorununun çözümü için doğrudan bir bakanlık kurulmasını önermektedir."

ÖZGÜRLÜĞÜN GÜVENCESİ

"Hepimiz biliyoruz ki, ülkede özgürlük olmasına karşın bunu kullanma olanakları çok kısıtlıdır. Bizler, günlük kışkırtıcı yasa tanımamazlıkların tanıklarıyız. Toplumsal güvenlik için ciddi önlemler alma zorunluluğu her geçen gün daha da açık hale gelmektedir.

Şu soru sorulmaktadır İnsancıl ve halka hizmet eden bir düzen hain bir rejimin temeli üzerinde kurulabilir mi? Mücadele veren tüm İranlılar bu soruya "Hayır" diyor.

Oysa hükümet içindeki belli güçler, ülkenin güvenlik güçlerini bu güçlerle, Şah rejiminin albaylarıyla, bInbaşılarıyla yeniden kurabileceklerini ve bunlara İran devriminin geleceğini emanet edebileceklerini amaçlıyorlar. Bu büyük bir tarihi yanılgıdır."

NAZİ PARTİSİNİN DIŞ BÜRO BAŞKANI LAUCK F. ALMANYA'YA BEKLENİYOR

Hitler'in Nazi Partisi NSDAP'nin yeniden kuruluşu için oluşturulan "dış örgütlenme"nin başkanı, Amerikan yurttaşı Gerhard (Gerry) Lauck'un bugünlerde Federal Almanya'ya gelmesi bekleniyor.

F. Almanya'daki neo-nazi güçler tarafından gelişi heyecanla beklenen Lauck, 1945'de yasaklanmış olan NSDAP'nin "yasallaşması" amacıyla nazi ideolojisini yaymaya çalıştığı için yargılanmaya başlanan Michael Kühnen'in mahkemesinde "tanıklık" edecek. Yeniden kurulacak NSDAP'nin, artık zor yöntemlerini değil, sadece "barışçı araçları" kullanacağını kanıtlamaya çalışan Kühnen'in, "nazizmin barışçı karakterini" mahkeme önünde ispatlaması için Lauck'un mahkemeye çağrılmasını talep ettiği bildiriliyor.

Öte yandan ülkedeki neonazi güçlerin Lauck'u karşılamak için tören hazırlıklarını sürdürdüğü haber veriliyor. Neo-naziler, karşılama töreni için hazırladıkları "İşte yine burdayız!" tehdidini taşıyan posterleri ülkenin çeşitli kentlerinde sergiliyorlar. Tescilli nazi Lauck'un F. Almanya'ya giriş iznini alabilmesi, sosyal demokrat Alman hükümetinin yeni nazilere verdiği yeni bir ödünü simgeliyor.

PORTEKİZ'DE GERİCİ SAĞ GÜÇLERİN SALDIRISI GERİ TEPTİ

Portekiz'de gerici Mota Pinto hükümetinin komünist ve sosyalist partilerin parlamentodaki eylem birliğinin sonucunda düşürülmesi üzerine Devlet Başkanı Eaneş parlamentoyu feshederek erken genel seçimlere gidilmesi kararını açıkladı. Erken seçim kararı üzerine bir açıklama yapan Komünist ve Sosyalist parti yöneticileri, erken seçimlerde sağın yeni bir yenilgiye uğratılacağını açıkladılar.

Komünist ve sosyalist partilerin parlamentodaki eylem birliğinin sonuç almaya yönelmesi üzerine, ülkedeki gerici güçler, Mota Pinto hükümetinin istifa etmeden "yeniden düzenlenmesi" olasılığını denemeye çalışmışlardı. Ne var ki bu girişim başarıya ulaşamamış, hükümetin çekilmesi kaçınılmaz hale gelmişti. Şimdi sonbahardaki seçimlere kadar gerici-sağ partilerin bir seçim bloku oluşturmaya çalışacakları bildiriliyor. Sa Carneiro'nun "sosyal demokrat"larının, Sosyal Demokrat Merkez Partisi'nin, sosyalist partiden ayrılan "sağ-kanat" reformistlerinin, "Halkçı Monarşistler" ile "Hristiyan Demokratlar"ın oluşturacağı böyle bir bloka başarı şansı tanınmıyor.

Yunanistan

Gericiliğe karşı demokratik birlik

Yunanistan Komünist Partisi'nin, 30 yıllık illegaliteden sonraki ilk kongresi , X. Kongresi, bundan bir yıl kadar önce Atina'da yapılmıştı. Bu Kongre'de parti ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm yolunda geniş kapsamlı bir eylem programı benimsemişti. Parti Kongresi ayrıca tüm antiemperyalist, antitekelci ve demokratik güçlerin bir halk demokrasisinin kuruluşu yolunda birleşmelerini önermişti.

X. Kongre'den bu yana geçen aylar YKP'nin iç ve dış politik gelişme eğilimlerinin doğrultusuyla ilgili değerlendirmelerini doğruladı. Parti Kongresi'nin belgelerinde belirtildiği gibi, "NATO yanlısı 'yeni demokrasi' (Karamanlis'in partisi) politikası rejimin emperyalizme bağımlılığını perçinledi." Örneğin 28 Mayıs'ta yapılan bir anlaşmayla Yunanistan'ın Avrupa Ekonomik Topluluğuna "tam üye"olması, bu ülkeye bağımsızlığı açısından önemli sorunlar getiriyordu. Yunanistan işçi sınıfının partisi, hükümetin emperyalist ülkelerle aynı zamanda politik ve askeri ilişkilerinin geliştiğine de dikkati çekiyordu. AET'ye tam üyeliği "ülkenin politik bağımsızlığına yeni bir engel getiren" bir olgu olarak niteleyen YKP şu saptamayı yaptı: "Bu, bugünkü rejimin emekçilere karşı daha sert ve daha otoriter olmasını getirecektir."

YKP organı Rizospastis kitlelerin elinde

"YENİ DEMOKRASİ"NİN İFLASI

YKP'nin X. Kongresi'nden bu yana geçen 12 ay, "Yeni Demokrasi" kavramının ülkenin ekonomik ve politik sorunlarının çözümünde yeterli olmadığını bir kez daha kanıtladı. Bu sorunlar, geçen süre içinde daha da ağırlaştı. Yunanistan emekçilerinin grev eylemleri ile politik yığın eylemleri, bunun bir ifadesi oldu. Komünistler hem bunalıma karşı mücadelelerde, hem de demokratik kazanımların korunması mücadelelerinde her zaman olduğu gibi emekçilerin en ön saflarında yer aldılar.

Öte yandan Karamanlis hükümetinin 1974 yılında kabul ettiği yasa, Yunanistan'da aşırı sağcı ve faşist güçlerin gözlenebilir ölçüde güçlenmesine yol açmıştı.

Yunanistan Komünist Partisi, ülkede hükümetin tutumları nedeniyle güç kazanan gericiliğe ve faşizme karşı almaşık olarak ülkedeki tüm ilerici ve demokratik güçlerin bir araya gelmelerini önerdi. Eylem birliği çağrılarının en önemli muhatabı, kuşkusuz ülkede büyük bir güce sahip olan Panhelenist Sosyalist Hareketi (PASOK) idi. PASOK, görünürde YKP X. Kongresi'nin antiemperyalist ve antitekelci kararlarıyla uyum içinde görünmesine karşın, pratikte aldığı tavırlar eylem birliğini engelleyici nitelikteydi. Bazı bölgelerde küçük çapta da olsa iş ve eylem birliği sağlanırken, bazı yörelerde PASOK yetkililerinin tutumları, demokratik birliği açıkça engelleyici nitelikte oldu. Bu arada hükümet de demokratik güçlerin birliğini engelleyecek girişimlerde bulunmaktan geri durmuyordu.

YKP Genel Sekreteri Harialos Florakis kısa süre önce şunları söylüyordu: "YKP, sol güçlerin birlikte eylemi için mücadelesini sürdürmektedir ve Yunanistan solu, toplumun değişmesindeki öncü rolüne uygun nitelik ve niceliğe en kısa sürede ulaşacaktır.

SAPMALAR

Sol güçler arasındaki birliği engellemeye çalışan bir başka kesim de, 1968'lerde YKP'den uzaklaştırılan revizyonist gruptur. "Marksizm-Leninizmin yenilenmesi" savıyla ortaya çıkan ve Yunanistan İç Komünist Partisi adını edinen bu grup, bugün "politik gerçekçilik" maskesi altında Avrupa Topluluğu ve NATO içinde kalınmasını bile destekleyen bir konuma gelmiştir. Temel görüşleri antisovyetizme ve antikomünizme dayanan bu kişiler gittikçe daha çok soyutlanıyorlar ve yalnız kalıyorlar. Grubun Yunanistan solunun birliğini parçalama çabaları da boşa çıkarılıyor. YKP, bu grubun nesnel görevinin sol güçlerin devrimci temel üzerinde bir araya gelmesini önlemek olduğu saptamasını yapıyor.

---

5 kıtadan haberler

ŞİLİ'DE PARANIN DEĞERİ DÜŞÜRÜLDÜ

1973 yılında yapılan faşist darbeden sonra ekonomik durumu gün geçtikçe bozulan Şili' de yeniden paranın değeri düşürüldü. Şili'deki yeni para ayarlaması yüzde 5,6 oranında yapıldı. Buna göre eskiden bir dolar 36,89 peso iken, bu ayarlamadan sonra 1 dolar 39 peso'dan işlem görecek. Bu arada, Şili parasının dolar karşısındaki değerinin serbest piyasada çok daha yüksek olduğu belirtiliyor. Şili' de "resmi olarak" yapılan yeni para ayarlamasının temel maddelerinin fiyatlarına birkaç misli yansıyacağı ve enflasyon oranının da artacağı bildiriliyor. Bilindiği gibi Şili'de 1973 darbesinden sonra ücret artışları ile fiyat artışları arasındaki uçurum korkunç boyutlara ulaştı.

MÜTTEFİK-YUMUŞAMA

"Pravda", geçenlerde yapılan Sovyet-Avusturya Karma Ekonomik ve Bilimsel-Teknik İşbirliği Komisyonu toplantısı nedeniyle şunları yazıyor: "Helsinki toplantısından sonra geçen dört yılda yumuşamanın uluslararası ticaretin, ekonomik ve bilimsel-teknik işbirliğinin gelişmesine iyi etkilerde bulunduğuna ilişkin pekçok örnek görülmüştür. Bu anlamdan olarak SSCB ve Avusturya'nın, yani toplumsal düzenleri bakımından birbirinden farklı iki devletin ilişkileri, sürekli ileriye doğru bir hareketle karakterize edlliyor". Pravda, bu işbirliğinin, Helsinki'de yapılan Avrupa Genel Konferansı tavsiyelerinin özüne de uygun düştüğünü kaydediyor. Sovyet-Avusturya ticareti, son yıllarda giderek daha çok yönlü ve uzun süreli bir karakter kazanıyor.

OPEC ülkelerinin petrol fiyatlarına ilişkin son kararından sonra, "petrol bunalımı"nın sorumlusu olarak yeniden bu ülkeleri hedef gösterınek için başlatılan kampanyayla birlikte, başta Ortadoğu ülkeleri olmak üzere petrol üreticisi anti-emperyalist yönetimleri açık savaş tehditleriyle yıldırmak amacıyla da çeşitli girişimler birbirini izledi.

Bunlardan en çok dikkati çekeni, ABD tekellerinin petrole bağımlı çıkarlarını korumak üzere, özellikle Basra Körfezi ülkelerine askeri müdahalede bulunma göreviyle ABD'de yeni bir "Yıldırım Ordu"nun oluşturulması girişimiydi. "Yıldırım Ordu", 600 ile 1000 arasında savaş uçağı, nükleer uçak gemileri ve destroyerleriyle birlikte 2 hava indirme ve 2 deniz piyade tümenini bünyesinde toplayacaktı. Bu ordunun insangücü ise 110 bin kişiyi bulacaktı.

Yıldırım Ordu'nun amacının, ABD çıkarlarını "Avrupa ötesi sınırlarda" korumak olduğunu, ABD Savunma Bakanı Harold Brown açıkça ilan ediyordu. İlerici dünya basını ise, Brown' un bu sözlerini, "buram buram petrol kokan" Ortadoğu bölgesi diye çeviriyordu. Ne var ki, "Yıldırım Ordusu" planlarını destekleyen, yalnızca ABD'de Pentagon'un en gerici çevreleriyle Amerikan petrol ve silah tekelleri olmadı. Londra'daki askeri araştırmalar enstitüsü de alelacele bir rapor yayınlayarak, İngiltere'nin Basra Körfezi'ndeki askeri varlığının bölgede "güvenliği" sağlamada etkin rol oynayacağını kanıtlamaya koyuldu.

"Büyük cop"

Bu gelişmeler, doğrudan doğruya ve NATO içinde silahlanmayı tırmandırmanın karşısına dikilen güçlü engelleri, emperyalizmin "kuşak" bölgelerinde tırmanan bir gerginlikle dengeleme çabalarını düpedüz açığa vuruyordu. Ancak işin asıl ilginç yönü, her silahlanma yarışını kamçılama girişiminde olduğu gibi, petrol üreticisi ülkelere "büyük cop"un yeniden gösterilmesi amacını güden son tehditlerin de anti-sovyetizmin yeni biçimleriyle atbaşı gelişmesiydi.

Petrol anti sovyetizmi', emperyalist ülkelerin, petrol çıkarlarını kollamak için Ortadoğu ve benzeri bölgelere girişebilecekleri saldırıları, şimdiden bir "Sovyet tehdidi"yle haklı gösterme temeline dayanıyordu. CIA'nın SSCB'nin enerji kaynakları hakkında birkaç yıl önce yayınladığı bir rapor geçtiğimiz haftalarda yeni savlarla yeniden piyasaya sürüldü.

CIA'ya göre 80'li yıllarda Sovyetler Birliği, petrol ihracatçısı olmaktan çıkıp bir petrol ithalatçısı olacaktı. "Madem ki Rusların parası az ama tankları çoktu, o halde Ortadoğu'daki petrol yataklarını ele geçirmek için harekete geçmeleri kaçınılmaz olacaktı." Hiç kuşkusuz bu durumda NATO da bir savaşa girmek zorunda kalacaktı. İşte bunun için ABD'nin ve NATO'nun, özellikle dünyanın "petrol kokan bölgelerine istikrarı sağlamak"(!) için yeni bir askeri güce gereksinimi vardı!

Tabii bu yepyeni teorileri geliştiren CIA uzmanları, onuncu beş yıllık plan dönemine giren 76-80 yıllarında SSCB'de petrol ve gaz çıkarımının 100 milyon tondan fazla artış gösterdiğini, aynı dönemde SSCB'de 100'den çok yeni petrol ve gaz rezervinin bulunduğunu gizliyorlardı...

Yeni silahlanma yarışı dayatmalarını anti-sovyetizmin "harika" biçimleriyle süsleyerek öne sürmeye koyulan gerici Pentagon çevrelerinin, son zamanlarda Carter yönetiminden yeni ödünler koparmayı başarmaları hiç kuşkusuz kaygı verici bir gelişmedir. Ama bu tehditlerin hiçbiri sökmeyecektir.

• nedim kısa

1 Mayıs 77'nin romanı yazılmadı daha

CELİL OKER

Kuşkusuz hepimiz 1 Mayıs gününün önemini biliyoruz, kavrıyoruz. Bugünün önemini, son 1 Mayıs'ta da olan şiddetiyle yaşadık Burada bu günün anlamını bir kez daha vurgulamaya niyetim yok; niyetim her hal ve koşulda korumamız ve elden yere düşürmememiz gereken bugünü, bir *romana* karşı korumak.

AlnındaMavi Kuşlar, son yıllarda adını duyurmaya başlayan Aysel Özakın'ın ikinci romanı. Roman, geçtiğimiz aylar içinde Madaralı Roman ödülünü de alınca, doğallıkla daha fazla bir ilgi topladı. Özakın, bir roman olarak başarıp başaramadığı bir yana, romanında gerçekleştirmek istediklerini Edebiyat Cephesi dergisinin sorusunu cevaplarken şöyle anlatıyor: "Sarsıntı ve karışıklık içinde değişen bir toplumda çeşitli sınıfsal kökenlerden gelip çeşitli sınıfsal konumlarda farklı yaşama biçimlerini sürdüren çeşitli aydın kümelerinin hem kendi içlerinde bulunan, hem de toplumsal yapıyla aralarında başgösteren çelişkileri ve bu çelişkilerin çözümü için gösterdikleri farklı tutum ve tepkileri kavramak istiyordum." (Edebiyat Cephesi Sayı: 5)

Kavrayıp kavramadığı, ya da kavrayış biçimini romanında okura yansıtıp yansıtamadığı ayrı bir tartışma, eleştiri konusu. Benim üzerinde durmak istediğim konu, Özakın'ın yukarıda andığımız amacını roman biçimine dönüştürürken, romanın temelinde, çeşitli geriye dönüşlerle örülmüş bir biçimde yatan 1977 1 Mayıs'ının, 1 Mayıs 1977 katliamının Türkiye için, Türkiye işçi sınıfı için, sınıf mücadeleleri tarihi için ve gelecek için olan önemine yakışmayacak bir biçimde ele alınıp, neredeyse sıradan bir mitingde, artık alışageldiğimiz sıradan bir provakasyon olayının aktarılması biçiminde ele alınması. Bakın nasıl:

Kitabı okumaya başlıyorsunuz. Birinci bölüm. Kitabın dokuzuncu sayfası. Romanın ilk paragrafı: "Kalabalığın üstüne ateş açılmasından onbeş dakika önce Armağan alandan ayrılıp yokuştan aşağı indi. Büyük toplumsal olaylarda insandaki iç sıkıntıların dibe çöktüğünü coşkunluğun iso yükseldiğini görmüştü." Kahraman'ın bu keşfinden sonra aynı sayfa Armağan'ın kardeşi ve uzatmalı sevgilisi hakkında düşünceleri ile dolu. Sayfayı çeviriyorsunuz. 10'uncu sayfa. Romanın ikinci sayfası, sayfanın ortasında yine mitingde dönülüyor: "Sendika sözcüsü konu-

Sosyalist gerçekçilikte birey

TACETTİN NECİBOĞLU

Geçtiğimiz aylarda Sovyet filmleri toplu gösterisinde sinemaseverler sosyalizmin ileri aşamalarındaki bir ülkenin sinemasını toplu olarak izleme olanağı buldular. Sinemasal anlatım ve görüntülerini yani sinema sanatının görsel ögelerini bir yana bırakıp bu filmlerde bireyin ele alınmasından hareketle sosyalist gerçekçilikte birey olgusunu ele almaya çalışacağım.

Söz konusu toplu gösterideki filmleri eleştiren Atila Dorsay 25 Mayıs tarihli yazısında şöyle bir soru ortaya atmıştı: "Sovyet sinemasında bireyin işlenmesi revizyonizm mi, yeni bir açılım mı?" Sovyetler Birliğine kara çalmak için fırsat kollayan her soydan ve her boydan sapkın zihniyet ve akımlar "bireyde neymiş, toplum varken bireyi ele almakta ne demek oluyor" diyebilecekler ve bunu revizyonizmin burjuva sanatına teslimi olarak niteleyeceklerdir. Ne ilginçtir ki, bunları söyleyenler halk sözcüğünü ağızdan düşürmeyip, kişiye tapınmanın en güzel örneklerini verenler ve kitle eyleminden habersiz olup bireysel terörizmin batağına saplananlar olacaktır.

Kuşkusuz, insan bir toplumsal yaratıktır ve üretim sürecinde aldığı konuma bağlı olarak belirli sınıf ya da katmanların bir parçasıdır. Ancak bu olgu şu ya da bu sınıfın veya toplumsal katmanın üyesi olanların aynı tezgahtan dokunmuşçasına tıpatıp aynı oldukları anlamına gelmez. Gerçi kapitalist toplumda üretimin toplumsal niteliğinden de kaynaklanarak bireyler tek bir bütünün basit, hiçbir özgün yanı olmayan parçaları gibi görünmektedirler. Bu olgu üretimin nesnel karakterinden ileri geldiği ölçüde egemen güçlerin öznel çabalarının da bir ürünüdür aslında. Burjuvazi için işçi sadece üretim çarkının bir dişlisidir ve üretim dışında kişiliğini, yeteneklerini ve yaratıcılığını geliştirememelidir. Bunun bir uzantısı olarak da tüm sanatsal etkinliklerden uzak tutulmaya çalışılır ve sadece burjuvazinin icazetiyle belli mesaj ileten ürünlerin izleyicisi konumunda bırakılırlar. Burjuvazi için üretimin yürütücüsü olan işçi ve emekçiler birey olarak hiçbir şey ifade etmezler. Birbirlerinden farklı yanları yoktur, hepsi de işyeri-kahve-ev üçgeninin kısır döngüsüne hapsedilmek istenirler. Kadın emekçilerde kahvede söz konusu olmadığı için işten eve, evden işe gidip gelirler. Erkeklerin aldığından daha düşük ücretle üretime katılırlar, eve gelip ev işlerine ve çocuk bakımına girişirler ve geceleri de kocalarını memnun ederler. Kadın erkek tüm emekçilerin bu kısır döngünün farkına varmamamaları ve avunmaları için de burjuva iletişim araçları amansızca çalışırlar. Seks, macera ve sınıf ayrılığının olmadığı aşk filmleri, fotoromanlar, kuponlu, allı pullu gazeteler vb. İşte birey olgusunu gözardı etmek, insanları sadece içinde bulundukları sınıf ve toplumsal katmanların üyeleri olarak değerlendirmek, farklı kişilikleri, kendilerine özgü yanları olabileceğine inanmamak emekçi bireyleri horgören burjuva ideolojisiyle nesnel olarak çakışmaktan başka birşey değildir. Sosyalist toplumda bireyle toplum arasındaki uzlaşmaz çelişkinin ortadan kalkacağına, bireyin çıkarlarının toplumun çıkarlarıyla uyumlu olacağına inanıyorsak burjuva ideolojisinin bu yanıyla da mücadele etmek zorundayız.

Sosyalizm, bireyin önündeki engelleri ortadan kaldırıp, kişiliğini ve yeteneklerini özgürce geliştirebilmesinin maddi koşullarını yaratır. Herkesten yeteneğine göre ilkesi tek yönlü olarak toplumun hiç bir şey vermeden bireyden yeteneğini seferber etmesini istemesi değildir. Sosyalist toplum bireylerin tam bir fırsat eşitliği içinde yetişmelerine azami önemi verir ve bunun sonucu olarak da kişinin tüm yeteneklerini toplumu için seferber etmesini ister. Sosyalist toplumda birey üretim çarkının basit bir halkası ve ürettiğine yabancılaşan biri değil üretim sürecine bilinçli katkıda bulunan,sürekli kendini geliştirip yenileyen biri olur. Burada kafa emeğiyle kol emeğinin yakınlaşması ve otomasyona geçiştir söz konusu olan. Bu olgu insana doğayı ve çevresini daha etkin biçimde kontrol edip dönüştürme olanağı sağlamaktadır. Teknolojik gelişmeyle koşut bir evrim gösteren sosyalizmde bireyin maddi üretim sürecine katılımının böyle olmasının yanı sıra kişilerin çalışma dışı zamanları da hiçbir zaman ikincil plana düşmemektedir. Sosyalist toplumda insanların maddi üretim dışı zamanları, yani kültürel oluşum ve gelişim içinzamandason derece önemlidir. Amaçlanan işgününün kısaltılması ve kişinin kültür, sanat ürünleriyle daha çok yakınlaşmasının sağlanmasıdır. Ayrıca bu yakınlaşma edilgin bir izlemeden çok etkin katılım boyutunda olabilmektedir. Görüldüğü gibi sosyalist toplum bireye azami önem ve değer vermekte ve onun her yönüyle sağlıklı bir biçimde gelişebilmesi içinde elinden geleni ardına koymamaktadır. Yeni bir toplum biçimiyle birlikte yeni bir insan da oluşmaktadır.

İşte bu yeni toplumun yepyeni değer yargılarıyla oluşmakta olan insanı kolayca ve düz bir çizgide biçimlenmeyecektir. Çok boyutlu ve zengin bir hareket alanı bulan bu yeni insan aynı zamanda bir takım çelişkilerle de birlikte yoğrulmakta ve bu çelişkilerden olumlu senteze varabilmek için de özgün yaratıcılığını ortaya koymaktadır. Yani sosyalist toplumun oluşmakta olan insanı kendi özgün yanıyla belirmektedir. İşte sanat bu bireyi ele almaktadır. Toplumla, tüm diğer bireylerle sımsıcak ilişkiler içindeki bu yeni insanın işlenmesi kuşkusuz sosyalist gerçekçiliğin vazgeçemeyeceği bir olgudur. Sovyet sinemasında bu anlamda bireyin işlenmesi yeni bir açılımdır. Henüz çok yetkin ürünler verilmemiş ve bir Polonya sinemasının düzeyine erişmemiş bile olsa öyle ummaktayım ki, Sovyet sineması bu alanda giderek yetkinleşecektir. Sosyalist toplumda bireyin ne olduğu, ne anlama geldiği iyi kavrandıkça sanatta bireyin işlenmesi her zaman yeni aşamalara gebe olacaktır. Kuşkusuz sosyalist gerçekçilikte birey burjuva ideolojisi ve sanatının ele aldığı ve işlediği gibi, sınıfsal oluşumun ve toplumun dışında onlardan soyutlanmış bir konumda yer almayacaktır. Tarihin ve toplumların gelişiminin materyalist yorumu nesnelliğe ve yığınların rolüne birincil önemi vermiştir. Yani bireyler ne denli yetenekli ve becerikli olurlarsa olsunlar bu nesnel gelişimi tersine çeviremezler. Yığınları etkileri altına alıp tarihin akışının yönünü değiştirir gibi görünen liderler çıksa bile bu geçicidir, aslolan tarihin ve toplumların ileriye doğru süreklı devinimidir. Bu nesnel ancak kendiliğinden olmayan gelişimi sürecini en iyi kavrayıp kontrol etmektir söz konusu olan.İşte burda öznel etmendir. işin içine giren, bir yönüyle de bireyin rolüdür. Bireyler nesnel gelişim sürecinde, yığınların gerçek temsilcileri ve liderleri konumuna erişttikleri sürece bu nesnel oluşumu daha iyi kontrol edip devinimini hızlandırabilirler. Sosyalist gerçekçilik bireyi ve sorunlarını kavrarken hiçbir zaman sınıfsal bakış açısından ödün vermez, ancak bununla birlikte şu ya da bu kişinin her yönüyle çözümlemesini yapmak için de salt onun hangi sınıftan geldiğine bakmakla yetinmez. Sınıfsal yaklaşım sosyalist gerçekçilik için vazgeçilemez bir rehberdir ve pekçok ipuçları verir ancak bireyi kendi özgün oluşumuyla ele almak çok daha karmaşık bir olgudur. Bu karmaşıklık hem toplumsal yapının ve hem de bireyin dokusunun karmaşıklığından ileri gelir. Buna karşın bu karmaşıklık yeni açılımları da bünyesinde barındırır. İş ki bakmayı bilelim, iş ki görmeyi bilelim. Sosyalist gerçekçilik bireyi hem toplumsal yanıyla hem de özgün yanıyla ele alıp, değerlendirebilmektedir. Sosyalist gerçekçiliğin en önemli yanı gerçeğin aynası değil onun yeniden yaratıcısı oluşudur. Yani sosyalist gerçekçilik sadece görünür ve sığ gerçekleri yansıtmaz, gerçekliğin özündeki nedenlere inip devinimi içinde onu yeniden üretir. Hem toplumun bir parçası hem de özgün bir yaratık olan insanın gerçeğini de bu bağlamda ele alır. Birey toplumsal gelişme koşut, sürekli oluşum içinde, ve yenilenen bir varlıktır.

Bütün bu çerçeve içinde elbette birey işlenecek ve burjuva bireyciliğine karşı da ideolojik mücadelede etkin bir silah olacaktır.

şurken Armağan evine gitmek üzere yokuştan aşağı iniyordu. Hava neredeyse kararacaktı. Miting düzenli ve coşkulu olmuştu. Armağan da yokuştan inerken bir başarı duygusu taşıyordu. Kendini bir karara yaklaşmış duyuyordu. Siyasal etkinliklere katılmanın yollarını arayacaktı."

Aynı sayfadayız. Kahramanın ilk sayfadaki keşfini izleyen büyük kararını açıklayan cümlelerin hemen ardındaki paragraf, romanın ikinci sayfasında katliamın başlangıcını betimliyor: "Bir patlama sesi geldi kulağına. Bu ses ilk anda ona mitingin bir parçasıymış gibi göründü... Patlamalar birbirini izledi... Üç ayrı koldan... Kadınların, erkeklerin koşarak indiklerini gördü. Üstü başı toz toprak içinde onaltı onyedi yaşlarında bir işçi anlatıyordu: "Yaylım ateşine tuttular. Ölüler yaralılar var. Armağan o anda az önceki coşkunluk ve mutluluk doruğundan bir uçuruma doğru yuvarlanıyordu sanki."

Hemen belirtelim, üç nokta ile geçtiğimiz cümlelerin sayısı, yazıya geçirdiklerimizden daha az. Patlama sesinin Armağan'ın kulağına gelmesi ile, kahramanın içinde bulunduğu büyük ruh değişimi halinin aktarıldığı cümleye kadar arada toplam dokuz cümle var.

Aktardığımız paragraftan sonra gelen paragraflar topluluğa ateş edildikten sonra olanları ve Armağan'ın yokuş yukarı tırmanışını betimliyor. Aynı anda Armağan, bir yandan katliam sonrası grupların durumlarını anlatırken, bir yandan da kalabalığın içinde kardeşini aramakta ve duygulanmaktadır. Sayfayı çevirip romanın dördüncü, kitabın 12. sayfasına geçiyoruz. Sayfanın ortasında alanın boşalmış olduğu bildiriliyor. Parantez içine alınmış bir saptama ile birlikte: "(Sessiz bir hüzün, bir utanç duygusu ve gizli bir kin doldurmuştu alanı.)"

Sayfanın sonlarına doğru yeniden kahramanın ruh halinin betimlenmesi: "Armağan tıkanmış bir acı içinde alanda yürüyordu. Kardeşini hatırlatan bir ize rastlamaktan ürkerek yerlere bakıyordu. Bir an yorgun ve ağırlaşmış başını kaldırdı. Gözyüzüne bu anı daha geniş bir anlamda kavramak için baktı. Güneşin kızıllığı alana iniyordu. Alanı çeviren reklam ışıkları yanmaya başlamıştı."

Romanın beşinci, kitabın 13. sayfasının ortasında birinci bölüm bitiyor. Hem de görkemli bir şekilde: "Yüzünde eski bir yanık izi taşıyan beyaz saçlı yaşlı bir işçinin boş alana bakarak alçak sesle şunları söylediğini duydu Armağan:

"Yanlarına kalmaz."

Ve 1977 1 Mayıs'ı, 1 Mayıs katliamı böylece aktarılıyor okuyucuya. Bu kadar. Bölümün bittiğine inanamıyorsunuz. Romanın alıntılar yaptığımız birinci bölümün tümünü alsak, bu derginin iki sayfasına sığar. Bu kadar ekonomik, bu kadar öz anlatıyor Aysel Özakın 1 Mayıs 1977 katliamını.

Ancak haksızlık etmiyelim. Daha sonraki iki bölümde de, mitinge ilişkin betimlemeler, değerlendirmeler var. Örneğin şöyle: "Alana işçi, memur ve öğrenci kalabalıkları kolkola girmişti. Köylü görünüşlü, adımları acemi işçiler ellerinde pankartlar, bayraklar taşımışlardı... Ön sıralarda erkekler davul çalıyor, kız ve erkek işçiler oynayarak alana giriyordı. Maden işçileri, petrol kömür işçileri tulumları ve kasklarıyla geçmişti." (Kitabın 21. sayfası. Üçüncü bölüm)

Mitingin adeta gözlerimizin önünde canlanmasını sağlayan bu satırlardan sonra, yalnızca kahramanın değil, işçilerin de mitingden son derece etkilendiklerini de şu değerlendirmelerden anlıyoruz: "Alana girerken yeni bir güç coşturmuştu onları. O anda otobüslerde, yollarda rastlanan bezgin, çekingen, suskun işçiler değillerdi." (S. 22)

İlk 14 sayfa, romanda 1 Mayıs 1977 mitingine ağırlıklı yer ayıran sayfalar. Dördüncü bölüm, "Üç yıl önce..." kahramanın İstanbul'a gelişinin anlatılması ile başlayıp, Aysel Özakın'ın, yukarıda andığımız amacı doğrultusunda çeşitli olaylarla sürüp gidiyor. Orası şimdi bizi ilgilendirmiyor. Bizi ilgilendiren şu:

Bırakınız Türkiye'nin tarihinde bu kadrar önem taşıyan bir 1 Mayıs kutlamasını; bırakınız bu güzelim günün alçaklıkla kan ve ölüme boğulmasını; bırakınız bu olayın Türkiye'nin kaderini kaç yıl etkileyeceğini; sıradan bir miting, bir ücra kasabanın, ücra bir yöresindeki bir işçi hareketi bu hafiflikte anlatılmaz. 2 Mayıs günü çıkan gazeteler, yazdıkları yazıların bir günlük ömrü olduğunu bilen gazetecilerin, yazarınkinden çok daha ciddi ve sorumlu yazdıkları yazılarla donatılmışlardı. Dünyanın en kanlı 1 Mayıs'ı idi o gün sözkonusu olan. En azından ertesi yıl düzenlenen törenlere kadar sürecek bir toplumsal paniğin tohumlarının ekildiği bir gündü o gün. Bu toplumsal paniğin, sosyalizmin Türkiye için bir alternatif olmadığı düşüncesini geniş kitlelere yaymak için kullanıldığı, kotarıldığı, burjuvazinin ve faşist güçlerin güçlerini kan ve ateşle kanıtlamak istedikleri bir gündü 1 Mayıs 1977. Salt "birbirini izleyen patlamaların", "düzenli ve coşkulu" bir mitingi bozduğu bir gün değil.

Ve 1 Mayıs 1977, çapına uygun bir biçimde ele alınmalı, arkasında ve önünde yatanların tümünü kapsayacak bir genişlikte enginlikte verilmeliydi bir roman içinde. Yazara kahramanın değişik duygularını yansıtacak "anarşik bir gösteri" gerekiyorsa, böyleleri de var Türkiye tarihinde.

Ama, o gün alanda olanlara, üstlerine kurşun yağanlara, kurşunlar bedenine değenlere, toprağın altına girenlere, alanda ve daha sonra tüm İstanbul'da coplanıp dayak yiyenlere, düzmece suçlarla suçlananlara, ertesi yılki gösteriye herşeyi göze alıp katılanlara, bu yıl yasak çemberini aşıp 1 Mayıs'ı, tüm İstanbul'da kutlayanlara dil uzattırmayacaksak, yazarın o tarihi günü, aktarmaya çalıştığımız gibi hafife almasına razı olamayız. Kimsenin hakkı yok buna.

Gabrova:

Dünya güldükçe yaşayacak

Gabrova Bulgaristan'ın dünyaca ünlü bir kenti. Küçücük bir kent olmasına karşın bunca ünlenmesini, uluslararası bir mizah şenliği merkezi olmasına borçlu.

Gabrova'da her yıl bir mizah şenliği düzenlenir: Uluslararası Mizah ve Hiciv Şenliği. Şenliklerin bu yıl yapılan 12.cisi de sonuçlandı. Her yıl olduğu gibi bu yıl da dünyanın uzak ve yakın bölgelerinden birçok karikatürcü, ressam, heykeltraş, fotoğrafçı ve yazar, binlerce kilometre yolu aşarak, bu ilgi çekici merkezde buluştu.

Stefan Despodov (Bulgaristan): Birincilik Ödülü

Gabrova'da, dördü yarışmalı olmak üzere birçok sergi açıldı. Şenliğin her yıl değişen konusu, bu kez "Dünya hâlâ yaşıyorsa, hâlâ güldüğü içindir"di. Bu yıl dördüncü kez düzenlenen Uluslararası Karikatür ve Mizah Heykeli Yarışması, katılımın en yüksek olduğu yarışma oldu. Genel insan sorunlarında odaklaşan konular, her yıl daha çok ilgi görüyor. Sergiye katılanların sayısındaki artış, bunu kanıtlıyor. 1973 yılındaki sergiye 22 ülkeden 348 sanatçı katılırken, bu yıl 51 ülkeden 1131 sanatçının 2203 yapıtı sergiye katıldı. Bu sayı içinde, Sovyetler Birliği'nden 243, Türkiye'den 83, Romanya'dan 70, Yugoslavya'dan 61, Çekoslovakya'dan 42, Federal Almanya'dan 39 ve İtalya'dan 29 sanatçı yeralıyordu.

Yarışmaların Büyük Ödül'ü olan "Altın Ezop"u Çekoslovak grafik - mizah sanatçısı Adolf Born kazandı. Adolf Born, Çekoslovakya'nın karikatür dünyasındaki en önemli adı. Değişik ülkelerde yapılan uluslararası yarışmaların hemen tümünde ödüller aldı. (Bundan önceki yıllarda verilen üç "Altın Ezop"u, Türkiye'den Erdoğan Bozok, Sovyet ler Birliği'nden Andrey Nekrasov ve Sergey Tünin kazanmışlardı)

Birincilik Ödülü ise, karikatürde Stefan Despodov (Bulgaristan), heykelde Hristo Stoyçev'e (Bulgaristan) verildi. Ayrıca iki ikincilik ödülü, dört üçüncülük ödülü ve çeşitli özel ödüller dağıtıldı.

Şenliğin ikinci yarışması, Resimde Mizah ve Hiciv Yarışması' ydı. Mizah ve hiciv resmi ilginç bir türdü ve buna göre de büyük ilgi görüyordu. İlki 1977'de düzenlenen yarışmaya, 20 ülkeden 108 sanatçının 219 yapıtı katılmıştı. Bu dalda verilen iki ödülü, Stoyan Venev (Bulgaristan) ve Pavel Lasik (Polonya) kazandılar. Ayrıca Gabrova Mizah ve Hiciv Evi de, seçtiği yapıtları satın alarak sürekli sergisine koydu.

Şenliğin üçüncü yarışması, Uluslararası Mizah Fotoğraf Yarışması'ydı. Yarışmanın bu yılki konusu, "İnsan gülüşünün zenginliği ve değişebilirlik karşısında mizah" olarak seçilmişti. 1975 yılında 11 ülkeden 139 sanatçının 613 yapıtının katıldığı bu yarışmaya, bu yıl 24 ülkeden 230 sanatçının 926 yapıtı katıldı. 18 ülkeden 86 sanatçının 172 yapıtına da sergiye katılma hakkı tanındı. Yarışmanın Birinci Ödül'ünü Viekko Wallström (Finlandiya) aldı.

Şenliğin dördüncü yarışması olan ve Kültür Heyeti, Bulgar Yazarlar Birliği ve Gabrova Mizah ve Hiciv Evi'nin birlikte düzenledikleri "Hitar Petar Edebiyat Ödülü" ise en iyi mizah öyküsü kitabına veriliyordu. 22 ülkeden 60 yazarın katıldığı yarışmada "Hitar Petar" ödülünü Sergey Mikhalkov (Sovyetler Birliği) kazandı. Yarışmanın diğer ödülü Georgi Kirkov Ödülü'nü ise, Miron İvanov (Bulgaristan) kazandı.

Dört yarışmada ayrı ayrı ödüller verildikten sonra, yarışmalara ve sergilere katılan yapıtların tümü yeniden değerlendirildi ve bu değerlendirme sonucu verilen büyük ödülü Macaristan' dan Szabo aldı. Dağıtılan 10 başarı ödülünden biri de karikatürcümüz Eflatun Nuri'ye verildi.

Gabrova şenliğinde, yarışma sergilerinin yanında, müzikaller, Bulgaristan ve Çekoslovakya kukla tiyatroları, filmler, geleneksel Bulgar halk sanatları, paneller, açık oturumlar yeraldı. Bu arada Fransız ressamı ve karikatür sanatının dünyadaki ilklerinden Daumier'in 100. ölüm yıldönümü nedeniyle açılan ve ressamın çocuklarla ilgili resimlerinden oluşan "Çocuk" konulu sergi, önem taşıyordu.

12. Gabrova Uluslararası Mizah ve Hiciv Şenliği, karikatürün ve mizahın insanlar için taşıdığı yaşamsal önemi bir kez daha öne çıkardı. Şenliğin bu yılki konusu da sanki bu önemi biraz daha perçinlemek için seçilmişti: Gerçekten de, dünya hala yaşıyorsa, hala güldüğü için ve dünya güldükçe yaşayacak!

Devrimci hükümet Nikaragua'da

Nikaragua'da politik durumu belirleyen düğümler nihayet geçtiğimiz hafta içinde birbiri ardından çözülmeye başladı ve Kosta Rika'da kurulan "ulusal yeniden kuruluş için geçici demokratik hükümet" ülkeye gelerek Managua'da iktidarı tümüyle devralma aşamasına ulaştı.

Diktatör Somoza, uzun süredir, ABD'li patronların da desteğini yitirmiş olmasına rağmen, istifa etmemekte ve görünüşteki iktidarını bırakmamakta direniyordu. İstifa ederek çekilmesi için bir dizi koşul öne süren Somoza, böylece yeni bir iktidar içinde gericiliğin ajanlarına yer açmaya, özellikle "Ulusal Muhafızların" varlığını korumaya çalışıyordu. Diktatörlükle her türlü pazarlık olasılığını daha en başından reddetmiş olan Sandinist Cephe ve yurtsever muhalefet güçleri, başta "Ulusal Muhafızlar"ın sürdürülmesi olmak üzere Somoza'nın koşullarını kararlılıkla reddetti.

ABD merkezlerinin ülkedeki gelişmeler karşısındaki tutumunu, muhalefet güçleriyle bağ kurma olanağını ortadan kaldırabilecek Somoza lehindeki her türlü taahhütten kaçınma çabası belirliyordu. Yurtsever muhalefet güçlerinin Somoza'nın uzlaşma önerilerini kesinlikle reddetmesi Washington'un da Somoza'nın bu önerileri doğrultusunda girişimde bulunma cesaretini bile gösterememesiyle sonuçlandı.

Somoza'nın ABD'nin restine rağmen iktidarını koruma çabasının bir devamı, Latin Amerika'daki mini-NATO And paktı ülkelerine yaptığı gezi oldu. Somoza'nın bu girişimi de doğal olarak başarısızlıkla sonuçlandı ve geri tepti.

Somoza 17 Temmuz günü Devlet Başkanlığı'ndan resmen de istifa ederek özel bir uçakla Birleşik Amerika'ya gitti ve işin ilginci bunu, ABD'de işadamı olarak çalışma iznini peşinen garanti ederek yaptı. Ne var ki Somoza'nın istifası, gerici güçlerin iktidarda sıkıca tutunmak için sürdürdükleri direnişi kıramadı. İstifa üzerine Temsilciler Meclisi Devlet Başkanlığına Meclis Başkanı Ercuyo'yu atadığını açıkladı. Ve Ercuyo, sanki Nikaragua'da hiçbirşey olmuyormuş gibi, "normal görev süresi olan 1980'e kadar işbaşında kalacağını" ilan etti.

Ama Ercuyo'nun Devlet Başkanlığı'nda direnişi de sadece 36 saat sürdü. Daha Ercuyo'nun Devlet Başkanlığı töreninin yapıldığı sırada ABD'den yapılan açıklamada, Ercuyo'nun 1980'e kadar iktidar kalma sözlerinin bunalımı derinleştireceğinden sözediliyordu. Dahası Ercuyo'yu çaydırması için Somoza'nın aracılığı isteniyor, bunu yapmazsa Somoza'ya da ABD'de kalma izninin verilmeyeceği bildiriliyordu. Ve Ercuyo "göreve" başladıktan 36 saat sonra istifa ediyordu.

Ercuyo'nun istifasından sonra geçici demokratik hükümetin de bütün üyeleriyle Leon kentine ulaştığı, Managua'da ise Ulusal Muhafızların silahlarını terketmeye başlayarak kenti tümüyle devrimci güçlere bırakmaya hazırlandığı bildiriliyordu.

Böylece Nikaragua'da Sandinist Cephe'nin ve yurtsever muhalefet güçlerinin uzun süredir sürdürdükleri silahlı mücadelenin politik zaferine doğru kesin bir adım atılıyordu.

Nikaragua'da faşist Somoza diktatörlüğüne karşı silahlı mücadeleyi nihai zaferin eşiğine kadar getiren Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi, 1961 yılının Haziran ayında ülkedeki bütün belli başlı gerilla gruplarının birleştirilmesi sonucunda kuruldu.

Sandinist Cephe, adını Nikaragua'nın ulusal halk kahramanı Augusto Cesar Sandino'dan alıyordu. Cesar Sandino, yalnız Nikaragua'nın değil, tüm Latin Amerika halklarının kurtuluş mücadelesinde onurlu bir yer kazanmıştı. 1926'dan 1933'e kadar yedi yıl boyunca, ülkesinin Amerikan işgalinden kurtuluşu için yılmaz ve uzlaşmaz bir mücadeleye önderlik etmişti. Orta halli bir köylü ailesinin çocuğu olarak dünyaya gelen Sandino, savaşmayı daha gençlik yıllarında işgalcilere karşı mücadelenin saflarında öğrenmiş ve içtiği and'a sonuna dek sadık kalarak silahlı mücadelenin başında yer almıştı. Sandino, Latin Amerika halklarının kurtuluş mücadelesine sağladığı büyük katkıların sonucunda 1929'da Emperyalizme Karşı Mücadele Birliği'nin Yürütme Komitesi'ne seçilmişti. Augusto Cesar Sandino 21 Şubat 1934'te, baba Somoza'nın emriyle katledildi.

GERİLLA GRUPLARIN BİRLİĞİ

Sandinist Cephe'nin kuruluşu, bağımsız gerilla gruplarının silahlı mücadeleleriyle geçen bir dönemin eserinde oldu. Gerilla gruplarıyla ulusal muhafız birlikleri arasındaki çarpışmalar özellikle, Haziran 1959 ile Kasım 1960 arasında yoğunlaştı. Gerilla grupları bu dönemdeki ilk bildirilerinde, başlıca görevlerinin devrimci kurtuluş hareketini yükseltmek ve ülkenin kurtuluşundan yana olan tüm güç ve partilerin eylem birliğini sağlamak olduğunu açıklıyorlardı. Gerillaların başlıca politik hedefi, Nikaragua'nın Amerikan tekellerinin ekonomik ve politik boyunduruğundan kurtarılması, Somoza diktatörlüğünün yıkılarak ulusal muhafızların dağıtılması, ülkenin sanayileşip gelişmesinin sağlanması ve Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne dayanan bir ulusal birlik hükümetinin kurulmasıydı.

Somoza'nın terör ve sindirme politikasına rağmen, işçilerin, köylülerin, öğrencilerin arasından yeni yeni sayısız özgürlük savaşçıları, Sandinist hareketin kırmızı-siyah bayrağı altında toplanıyordu. Dağınık gerilla gruplarının birleştirilmesi 1961 Haziran'ında tamamlandı. Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi adında tek bir savaş örgütü kuruldu ve örgütün Genel Sekreterliğine Carlos Fonseca Amador getirildi. Amador, 1958 yılında Jalapa dağlarında Somoza'nın kuvvetlerine karşı uzun bir silahlı direnişi yönetmiş bulunan ve Sandino'nun silah arkadaşı olan General Ramon Raudalez'le birlikte çarpışmıştı.

SANDİNİST CEPHE'NİN PROGRAMI

1967 yılına kadar Sandinist Cephe'nin çalışmaları kırlarda silahlı mücadele üsleri kurulması üzerinde yoğunlaştı. Köylü halkı içinde yaygın bir örgütsel ve askeri-politik çalışma yürütülüyordu. Bu dönemde Matalgapa bölgesinde, yeni savaşçıları eğitmek ve ulusal muhafızlarla çarpışmalarda kullanılacak yeni taktikleri geliştirmek üzere dört gerilla okulu kuruldu. 1967 Ağustos'unda Matalgapa'da çetin savaşların yer alması ve silahlı mücadelenin kentlere de yayılması, gerilla hareketinde ve Sandinist Cephe'nin stratejisinde yeni bir aşamanın başlangıcını simgeliyordu.

Sandinist Cephe'nin daha kapsamlı bir programı 1969'da oluşturuldu. Bu programda Cephe; "işçi-köylü ittifakına ve ülkenin tüm yurtsever, anti-emperyalist güçlerinin kitlesel katılımına dayanarak, iktidarı ele geçirmeyi, diktatörlüğün askeri ve bürokratik aygıtını parçalamayı ve devrimci bir hükümet kurmayı amaçlayan askeri-politik bir örgüt" olarak tanımlanıyordu. Programda, ABD tekellerinin ve Somoza ailesinin mülklerinin ulusallaştırılması, doğal kaynaklar ve dış ticaret üzerinde devlet denetiminin kurulması, etkin bir planlama sisteminin kurulması öngörülüyordu.

Duvarlarda Sandinist Cephe'nin sloganları: "Düşenlerin ardından gözyaşı yok, savaşa katılmak var" (üstte) Cephe liderlerinden Pastora (Solda)

SİLAHLI MÜCADELE HIZLANIYOR

1970'lerin başlarında Cephe'ye bağlı gerilla gruplarının faliyeti yeniden yoğunlaştı. Bu, ülkede politik bunalımın daha da yoğunlaşmasının ve gerek kırlarda gerekse kentlerde emekçi halkın sınıf bilincinin yükselmesinin sonucuydu. Nikaragua bilinsel sosyalistlerinin partisi Nikaragua Sosyalist Partisi, politik eyleme katılan bu yeni unsurlar arasında geniş bir çalışma yürütüyordu. Diktatör Somoza'nın iktidarını koruma çabaları ise, tam tersine devrimci eylemlerin yoğunlaşmasıyla ve iktidardaki politik blokun bölünmesiyle sonuçlanıyordu. Yerli burjuvazinin geniş kesimleri, kilise önderlerinin büyük bölümü, artık Somoza'nın karşısındaydı.

Bu gelişmeye Somoza, faşist diktatörlüğü daha da ağırlaştırarak yanıt vermeye çalıştı. 1975 Ocak'ında tüm Anayasal kurumlar lağvedildi ve olağanüstü durum ilan edildi. Sürekli askeri mahkemeler kuruldu. Kırlarda yaygın bir toplama kampları ağı oluşturuldu. Ne var ki, bütün bu girişimlere rağmen 1975'in sonunda Nueva Segovia ve Madriz bölgelerinde yeni bir gerilla cephesi açıldı. 1976'da Sandinist Cephe savaşçılarıyla ulusal muhafız kuvvetleri arasında 24 silahlı çatışma yer aldı. 1977 Ekim'inde Sandinist Cephe birlikleri ülkenin dört bir yanında çok sayıda askeri mevziye karşı saldırıya geçti. 16 yıllık silahlı mücadele dönemi içinde Sandinist Cephe ilk kez bu dönemde Managua'daki ulusal muhafız merkezlerini ve Somoza'nın sarayını hedef alıyordu.

BÜYÜK YIĞINSAL MUHALEFET

Demokratik Kurtuluş Birliği lideri ve muhalefetin en büyük yayın organı Le Prensa'nın yönetmeni Pedro Joaquin Chamorro'nun 10 Ocak 1978'te öldürülmesi üzerine, diktatörlüğe karşı görülmemiş genişlikte bir eylemler dizisi daha tüm ülkeyi sardı. Nikaragua Sosyalist Partisi'nin de yer aldığı Demokratik Kurtuluş Birliği'nin çağrısı üzerine 600 bin kişinin katıldığı bir genel grev birkaç günde örgütlendi.

Aynı günlerde Sandinist Cephe de yeni bir Manifesto yayınladı. Manifesto'da Somoza'yla her türlü pazarlık olasılığı reddediliyor; diktatörlüğün devrilmesi ve demokratik hükümetin kurulması için mücadele ülkenin tüm yurtsever ve devrimci güçlerini birleştirecek geniş bir anti-Somoza cephenin kurulması çağrısında bulunuyordu.

25 Ağustos 1978'te yeni bir genel grev ülkeyi sardı. Aynı günlerde Sandinist savaşçılar ve tüm yurtseverlerle ulusal muhafız birlikleri arasındaki çarpışmalar en üst düzeye yükseldi. Eylül ayının ortalarında Leon, Diriamba, Esteli, Chinandega ve Masaya kentleri yurtsever güçlerin eline geçmişti. Ne var ki gerek tüm muhalefetle gerilla güçleri arasındaki eşgüdümün tam kurulamaması, gerekse Sandinist Cephe'nin üç ana grubu arasındaki bölünmenin giderilememiş olması, silahlı mücadelenin bu çıkışının Somoza tarafından geriletilmesine olanak veriyordu. Somoza, yurtseverlerin elindeki kentlere karşı bombardıman uçaklarını göndererek birkaç günde 10 bin insanı katletti.

POLİTİK ZAFER

Ne var ki bu yenilgiye rağmen kısa sürede silahlı mücadelenin güçleri yeniden toparlandı. Halk kitlelerinin silahlı mücadeleye katılımının artması güçler dengesini büyük ölçüde değiştirdi. 1979 Mart'ında Sandinist Cephe'nin yönetiminde de birlik yeniden sağlandı ve tek bir yönetim organı oluşturuldu. Ayrıca ortak bir askeri stratejinin uygulanmasına da geçildi. Bu, diktatörlüğün yıkılmasında başlı başına önem taşıyan bir gelişmeydi. Silahlı mücadele cephesi kısa sürede genişleyerek tüm ülkeyi kapsamına aldı.

Haziran ayında ülke topraklarının büyük çoğunluğunda yurtsever güçlerin egemenliği kurulmuştu. Aynı ay içinde ülkedeki [illegible] muhalefet güçlerini temsil eden, "yeniden kuruluş için geçici demokratik hükümet"inin kurulması, silahlı mücadelenin politik zaferinin sağlanmasında önemli bir dönüm noktası oluşturuyordu. Geçici hükümetin ilanı, aynı zamanda yurtsever güçlerin politik temsilcisinin bir dizi Latin Amerika ülkesi tarafından resmen tanınmasının da yollarını açtı. Diktatörlük güçlerinin ABD'nin desteğinde ülkede insiyatifi korumak için giriştiği bütün manevraların sonuçsuz kalmasıyla, geçtiğimiz hafta içinde, yurtsever güçler Nikaragua'da gerçek iktidarı ele geçirdiler.